JURNALUL®

Premiul Convenţiei Europene de SF
EUROCON

Anul V Nr. 159; 7-14 MARTIE
Săptămînal de cultură
SF, HORROR ŞI FANTASY
16 pagini - 600 lei

S.F.

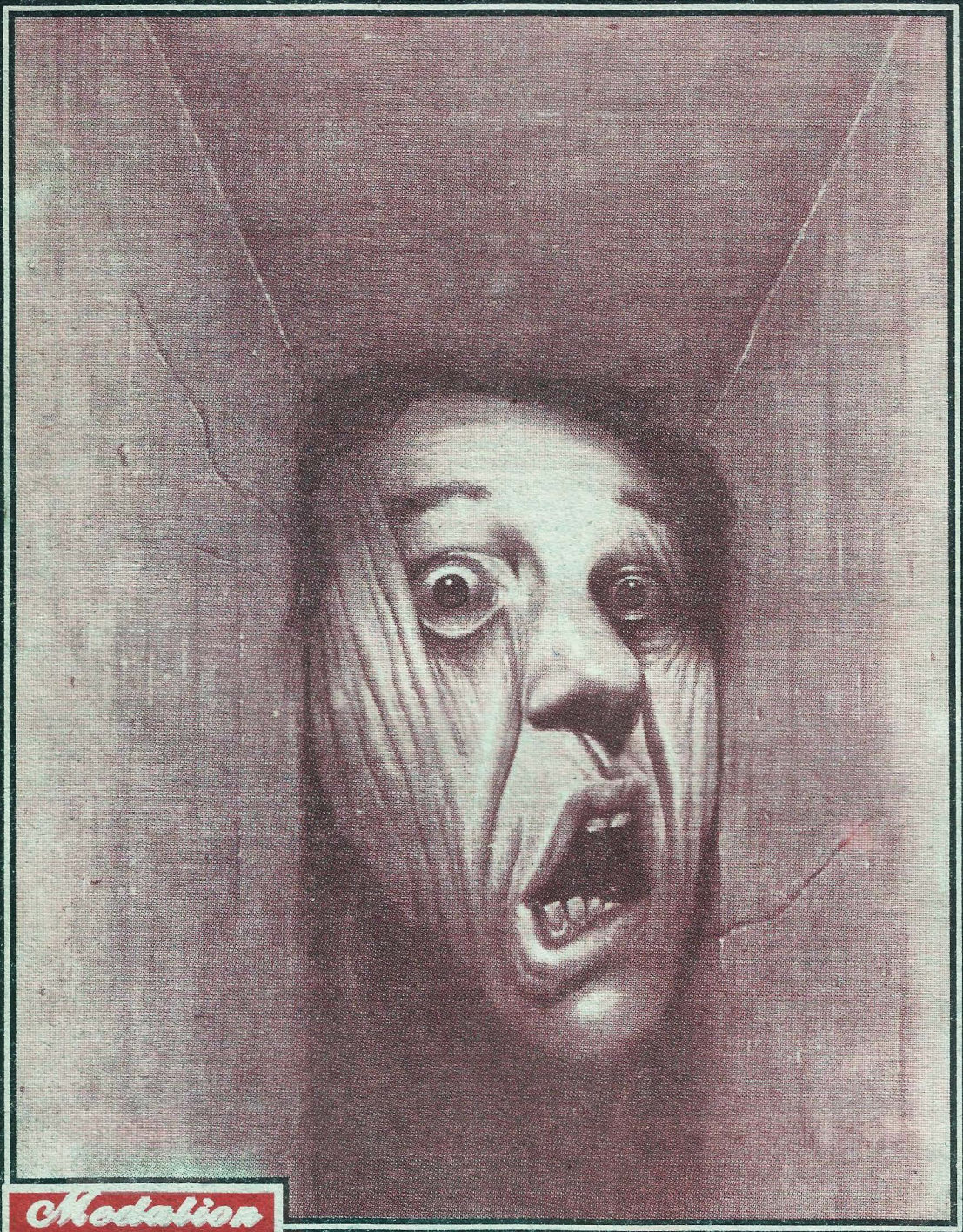

Medalion
Mihail GRĂMESCU

Cătălin IONESCU
ANTICRITICA

Ladislau DARADICI
AVENTURI CRITICE

Mihail GRĂMESCU
SCAMATORIA

ATHANORIA '96
REPORTAJ

LEONARD OPREA
INTERVIU

Florin Mircea TUDOR
INCURSIUNE ÎN ISTORIA LITERATURII HORROR
BOOKSHOP

Florin MUNTEANU
INSOLITUL DE LÎNGĂ NOI

Unităţi de timp infinitezimale

Jurnalul S.F.

ANTICRITICA

Episodul 8: Pseudo-poştă a redacţiei (sau cum se poate anticritica o anticritică)

Anticritica de astăzi începe cu scuzele pe care le adresează subsemnatul cititorilor care au scris pe adresa redacţiei noastre şi care s-au referit - mai mult sau mai puţin - şi la pagina de "anticritică". Scuze, pentru că răspunsurile au întîrziat atît de mult. Numai că motivele întîrzierii sînt obiective. În primul rînd există un decalaj semnificativ de timp între redactarea materialului şi data apariţiei revistei noastre (de exemplu, rîndurile de faţă sînt datate 1 Martie). În al doilea rînd, scrisorile au ajuns cu destulă întîrziere la mine (foarte exact, cu 6 zile mai tîrziu). Şi, în speranţa că ne veţi ierta, trecem direct la subiect.

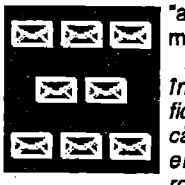

O scrisoare extrem de interesantă am primit de la domnul Emilian Zamfir, din Piteşti, domnia sa avînd hobby-ul de... cititor. Asta, după cum mărturiseşte - şi semnează, de altfel - în "Jurnalul de cititor" din luna ianuarie. Condiţia de cititor e o povară ingrată, spune domnul Emilian Zamfir, continuînd: *"Limitîndu-te la a-ţi eticheta personalitatea cu acest apelativ te supui unor riscuri care te nedreptăţesc. În peisajul publicistic SF actual sînt puţini aceia care acordă altceva decît o condescendenţă voit afişată (şi, dacă se poate, cît mai academică) unuia care are bunul simţ să-şi aroge doar emblema de cititor (fie el şi pătimaş) de science fiction."* În ceea ce ne priveşte, stimate domnule Zamfir, nu dorim cîtuşi de puţin să vă nedreptăţim, chiar dacă vom exemplifica doar cîteva extrase din scrisoarea dumneavoastră - care nu face defel economie de spaţiu; ne rezervăm însă plăcerea de a apela la "Jurnalul" dv. şi cu alte ocazii. Şi ne vom opri astăzi asupra aprecierilor dv. referitoare la „SINGURELE REVISTE CARE CONTEAZĂ CU ADEVĂRAT ÎN FANDOMUL ROMÂNESC, RESPECTIV "C.P.S.F." şi "JURNALUL SF".

"Anticipaţia" a adus, în ultimul timp, sub luminile rampei, pe cel mai vehement critic literar din istoria SF-ului românesc. Domnul Voicu Bugariu, căci despre domnia sa este vorba, a ales ca metodă de extirpare a hibelor din SF-ul românesc atacul continuu şi furibund. Cruciada dezlănţuită cu atîta uşurinţă a avut, probabil, marele merit de a fi descurajat trepăduşii care, cu pasul piticului, bîntuiau pe cărările artei. Dar, descongestionînd intrările editurilor, domnia sa îşi permanentizează atitudinea de conchistador şi începe să hăcuiască în stînga şi în dreapta într-o manieră blamabilă.

Un cititor onest cu propria conştiinţă poate fi, bineînţeles, incitat de această ofensivă eternă a domnului Voicu Bugariu. Poate fi impresionat de recuzita mijloacelor de expresie. Poate adera la concluziile unor analize subtile, echilibrate, inteligente. Însă, cînd afirmaţiile domniei sale nu se mai structurează prin prisma unor argumente, ci prin focarul unor intenţii, acelaşi cititor are dreptul nu numai să întrebe, ci şi să sancţioneze. Subsemnatul se va mulţumi să-şi exprime nedumeririle.

Domnul Voicu Bugariu, într-un "time-out" cerut de pixul roşu care îi întreţine ocupaţia favorită (corectarea greşelilor de traducere), arhitecturează un concept nebulos ("sefultura") cu nuanţe peiorative la adresa specificului literaturii SF. Nedumerire: nu cred că am să înţeleg vreodată de ce, de pildă, unui profesionist al mainstreamului îi este permis să jongleze cu un termen ca "bildungsroman", iar cunoscătorul artei literare SF trebuie să repudieze noţiunea de "ucronie"...

Sefultura, "o frază de dînsul inventată", este în acelaşi timp calul troian prin care pretenţiile de literaritate ale creatorilor avangardişti sînt demolate în mod artificial. De cînd conceptul de "literaritate" este ceva bătut în cuie, neadaptabil, neajustabil? Prin preaumilele mele capacităţi de cititor am aflat că experimentalismul este o componentă importantă în metabolismul istoric al literaturii. Şi că multe nonconformisme şi-au edificat pe parcurs un nimb meritoriu în arta literară.

Avangardiştii pe care îi înfierează în mod sistematic distinsul critic sînt, totuşi, nişte excelenţi textualişti. Motiv pentru care inculparea lor sub acuzaţia de "antiliterari" mi se pare hazardată.

Eroarea atitudinală a domnului Bugariu este artificialitatea de a suspecta perpetuu literatura SF de involuţie... Să-mi fie iertat actul de lezmajestate, dar eu, ca cititor, nu detectez decît încercarea de a evolua.

"Jurnalul SF", celălalt reper publicistic în fandomul românesc nu-şi propune să promoveze critici atestaţi. Analiza problematicii SF (ca şi cea a dinamicii fandomului) este cristalizată în special prin eforturile conjugate ale unor eseişti remarcabili şi, mai nou, ale unui specialist în polemică.

Soluţia aleasă de "Jurnalul SF" (în perfect acord cu spiritul rebel al generaţiei consacrate de revistă) are o aură de insolit. Insuficientă însă, pentru a convinge, deşi un Mihail Grămescu (acest Fănuş Neagu al literaturii SF româneşti) va reuşi întotdeauna să inducă cititorului starea de "contemplatio" în faţa artei. Subiectivismul exagerat al celuilalt eseist de marcă din arealul "Jurnalului SF" - domnul Liviu Radu - nu slujeşte nici el prea bine intenţiei revistei de a penetra semnificativ conştiinţa fandomului.

Consecvenţi unei atitudini altruiste, cei ce semnează în paginile "Jurnalului SF" oferă mai multe satisfacţii cititorului în comparaţie cu rigida "C.P.S.F.". Între "Jurnalul SF" şi cititor există o permanentă empatie, un "feed-back", o interactivitate care măcar încîntă pedeştrii fandomului că nu sînt ţinuţi la colţ.

Domnul Emilian Zamfir atacă în continuare campania "anticritică" a subsemnatului şi îi mulţumesc pentru laude, dar mai importantă mi se pare anticritica anticriticii...

Primul episod "anticritic" intitulat "De la Adam şi Eva" încorporează un discurs analitic în favoarea "science fictionului religios". Intenţia de a direcţiona SF-ul românesc pe cărările specificului spiritual naţional este lăudabilă. Iar scopul ei este acela de a edifica o anume identitate SF-ului românesc. Însă nuanţele exageratoare prin care "anticriticul" proclamă tematica religioasă ca posibilă reţetă unică în cadrul unei creaţii literare SF nu poate atrage numai aprecieri. Căci între "SF-ul religios" şi "SF-ul mitologic" există o distanţă.

Conceptul de "SF religios" este, incontestabil, o supralicitare. Tratarea exclusivă a temei religioase într-un text SF este o întreprindere delicată şi doar eseul s-ar preta unei asemenea practici excentrice. Speciile literare care au la bază o intrigă, un plot, o acţiune distinctă, nu-şi pot permite să facă din religie singurul factor de raportare.

Religia, problematica divinităţii sînt, în genere, într-o operă literară, elementele menite să omogenizeze un ansamblu creditabil ca veridic, sînt anexele ce crează acea realitate ipotetică considerată esenţa tematicilor literaturii SF. Ancorarea atît de drastică în sacralitate (pe care o presupune conceptul de "SF religios") duce la exilarea în teritoriul eseului (filozofic) nicidecum la transfigurarea "atmosferei" de realism ipotetic necesară desfăşurării unei acţiuni.

Rezumînd mesajul intrinsec al acestor considerente personale putem detecta şi în grădina "Jurnalului SF" nişte atitudini ancestrale: subiectivismul exagerat şi un simţ al măsurii atrofiat.

Sau, ca să rezumăm şi noi mesajul domnului Emilian Zamfir, lucrurile merg bine, doar că duc picioarele tîrîş... Nu dorim să intrăm într-o polemică de orice nuanţă cu cititorul nostru. Avem însă un scurt comentariu: ne bucură extrem de mult faptul că *Anticritica* v-a incitat la scris; acesta este în fond şi scopul acestei rubrici. Pe de altă parte, nu am militat niciodată pentru SF-ul religios ca posibilă reţetă unică, ci - mai curînd - ca un bogat filon rămas, deocamdată , necunoscut. Dar dumneavoastră, ceilalţi cititori, ce părere aveţi? Iar dumneavoastră, domnule Zamfir, ce-aveţi de gînd cu "Jurnalul de cititor" pe februarie şi martie?

O scrisoare mult mai scurtă - şi mult mai personală - am primit de la cojudeţeanul meu, domnul Robert David care, printre altele, este şi un biet student în anul V la calculatoare. Mă văd nevoit să-l contrazic în cîteva rînduri pe prietenul meu Robert David, mai ales acolo unde îşi afirmă nemulţumirea faţă de redactorul şef de la "Jurnalul SF", pentru că am senzaţia că s-a lăsat dus de aparenţe. Oricum, domnul Robert David nu este un tip optimist. Întrebîndu-se, alături de Liviu Radu, pentru cine se scrie astăzi SF, domnia sa continuă: *Eu am impresia că adevăraţii fani sînt scriitorii. Fanii noştri n-or să ajungă niciodată la nivelul fanilor americani. Pentru că sînt prea multe restricţii la nivelul publicării. Criteriile sînt alianţe care exclud grupuri, "noi contăm, iar dacă vrem noi contaţi şi voi". Mafie. A pătruns şi în literatură. E ca o molimă.* Totuşi, Robert, am senzaţia că eşti excesiv de pesimist. Mai ales că, să recunoaştem, pînă la a cere fanilor noştri să se comporte ca cei americani, ar trebui mai întîi să facă acest lucru scriitorii noştri; numai că, din păcate, "e un drum lung pînă la Tipperary"... Răspunsul la întrebările referitoare la Radio Prahova le vei asculta (/le-ai ascultat?) la emisiunea SFFM. Oricum, aşteptăm veşti în continuare de la un viitor absolvent de calculatoare sau poate treci sîmbăta, în jurul orelor 13.00, pe la barul Rossi Boss din Ploieşti, unde se strînge săptămînal *Quo Vadis?*-ul.

Şi cam atît pentru azi. Sîntem în continuare pe recepţie şi, dacă aveţi chef să anticriticaţi o anticritică, făceţi-o. Şi v-o spunem p'aia dreaptă, de consens sîntem sătui.

Cătălin IONESCU

JURNALUL® SF

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor JURNALUL

Editat de SC JURNALUL SA

ISSN 1221-7875

Tiparul executat la

INTACT

JURNALUL SF este înscris în Catalogul Presei la poziția 2.128.

Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET. Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA

PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 București - România Piața Presei Libere nr. 1

COLECTIVUL DE REDACȚIE :

Adrian BĂNUȚĂ

(REDACTOR ȘEF)

Număr realizat de:

Nicolae C. ARITON, Ionuț BĂNUȚĂ, Ștefan GHIDOVEANU, Mihali GRĂMESCU, Isabela ION, Cătălin IONESCU, Cristian IONESCU, Liviu RADU, Don SIMON, Mihai SAMOILĂ, Cătălin TENIȚĂ, Florin Mircea TUDOR Laurențiu TURCU, Horia Nicola URSU

(REDACTORI)

ADRESA REDACȚIEI :

Șoseaua București-Ploiești, nr. 25-27, sector I, București

Tel. 3129945; FAX 3129944

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR REVINE AUTORILOR

Tehnoredactare computerizată *Adrian și Ionuț BĂNUȚĂ*

Corectură: *Mihail GRĂMESCU*

Montaj-offset: *Mariana SEBE*

Culegere: *Alina LEON*

Silvana GREERE

PREMIILE

singurului săptămînal de cultură SF din lume:

CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1993 - PLOIEȘTI

CONVENȚIEI EUROPENE DE SF 1994 - TIMIȘOARA

GEOVALY SRL - BUCUREȘTI (activitate promoțională)

CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1994 - BAIA MARE

LADISLAU DARADICI

Am întîlnit deseori opinii potrivit cărora prăpastia care se poate crea uneori între literatura noastră SF și marea literatură s-ar datora inexistenței unei critici literare în domeniu, aceasta avînd rostul de a ridica un prag între literatură și subliteratură. Mai rar se pune însă problema dacă o astfel de critică, la ora actuală, este sau nu posibilă. Și dacă da, oare cît poate fi ea de viabilă?

Întîi de toate, nu putem vorbi de o critică literară în lipsa unor producții literare; să ne gîndim la numărul aproape neglijabil de volume de SF autohton pe care le editâm noi anual! Nu se poate face critică pe baza a trei-patru texte publicate în cutare fanzin, supliment sau număr din JSF de către cutare autor. Și apoi, critica literară devine funcțională doar în măsura în care și cel care o recepteaza poate intra în posesia obiectului ei.

Pe de altă parte, în absența criticii, s-a instaurat la noi haotica modă a judecăților de valoare: X sau Y e „cel mai citit", „cel mai publicat", „cel mai premiat" și așa mai departe! Dar asta e departe de a însemna întotdeauna că X sau Y face literatură... Criteriile sînt cele întemeiate pe gust, fiind situate, vorba lui Frye, în afara criticii, studiul literaturii, spune el, nu se poate baza niciodată pe judecata de valoare, considerată „un fel de morcov ținut în fața calului, atrăgînd astfel critica literală".

În lipsa romanelor și a volumelor de povestiri pe care le poți număra pe o singură mînă - uneori am senzația că toată această agitație națională a fandomului (cu întîlniri, tabere și deplasări peste hotare) se sprijină pe o imensă gaură și că adevăratele valori, cîte mai sînt, în loc să fie promovate, sînt desconsiderate - mi-am imaginat acel REZERVOR al literaturii SF de după '89, în care cotrobăim în căutarea unor proze reprezentative. În episodul de astăzi îmi voi pune întrebarea dacă nu cumva, uneori, chiar proze mici, aproape neglijabile în raport cu tot ce a produs un autor, permit formularea unor concluzii pertinente pentru întreaga lor creație, iar ca experimentul să fie mai incitant, mă voi opri la două texte/ doi autori în paralel:

? Jurnalul S.F.

MIHAIL GRĂMESCU ȘI LIVIU RADU ÎNTR-UN POSIBIL PARIU AL SEMNICALIFICAȚIILOR

Scamatorul lui Mihail Grămescu (Alternativ-SF 2, martie '95) și *Grota* lui Liviu Radu (JSF nr. 121) sînt două povestiri izbutite din punct de vedere literar. În ce măsură vor deveni sau nu ele „o hrană pentru uitare" (Cortazar), rămîne de văzut.

În *Scamatorul,* o familie compusă din tată, mamă și copil participă la un spectacol de circ. Programul este încheiat de un Scamator care, pentru unul din numerele sale, apelează la o persoană din public. Tatăl, putînd fi un arbitru excelent pentru „spiritul lui pătrunzător și critic, convingerile de nezdruncinat în materialitatea lumii", este convins de soție și copil să participe. El este introdus într-o *ladă neagră* și Scamatorul, executîndu-și numărul, îl face să dispară. Toată lumea aplaudă mulțumită, mai puțin mama care, după cîteva tentative nereușite de a obține explicații, își ia copilul de mînă și pornește năucită spre casă.

La acest prim nivel de lectură, proza sensibilă și plină de resemnare a domnului Grămescu impresionează prin sinceritatea ei.

În *Grota* avem un singur personaj, Maxel van Kreijn, un curios și el dacă ne gîndim la statutul său de pădurean și vînător. Explorînd un mediu prin excelență sălbatic, tipic american - un rîu de basm, stînci, stejari și cedri - Maxel descoperă o grotă, o peșteră ce coboară cu o pantă destul de abruptă. Își face o făclie, străbătînd tunelul de stîncă pustie și lunecoasă, ieșind pe partea cealaltă a muntelui și ajungînd, spre stupefacția sa, într-un loc identic cu cel de unde a pornit, de data asta însă panta *urcînd.* La primul contact cu *straniul,* Maxel renunță și fuge, înnoptînd în altă parte, se întoarce însă a doua zi pentru a cerceta grota mai atent. Dar rezultatul e același și el renunță, îndepărtîndu-se pentru totdeauna de acele locuri.

Ca și în cazul *Scamatorului,* povestirea domnului Radu, la cel dintîi nivel, cel descriptiv, e convingătoare, captivantă și, în plus, realizată impecabil.

Este unanim acceptată ideea că literatura fantastică și cea SF devin subliteratură în clipa în care, din punct de vedere estetic, nu pot atinge nivelul marii literaturi; după '89 astfel de producții dubioase au sufocat pur și simplu publicațiile de profil. Există, desigur, și excepții... Din păcate, tinerii noștri „prozatori" nu numai că refuză să citească - pînă la o asimilare a marii literaturi a secolului XX nimeni nu poate avea pretenții de scriitor, chiar dacă se crede că în SF totul este posibil - dar ei respingși neagă din start pînă și puținele valori/modele existente la noi.

Proza lui Mihail Grămescu și a lui Liviu Radu - pretutindeni mai sînt și excepții - ar putea deveni astfel de modele, iar cele două povestiri pe care le analizăm pot fi considerate literatură. Un atribut însă al marii literaturi este polisemantismul, pluralitatea interpretărilor, semnificația profundă pentru însăși esența condiției noastre umane. Căci, dincolo de narațiunea propriu-zisă, trebuie să existe un sens pentru fiecare, indiferent de nivelul de inteligență sau de cultură. Doar astfel o proză devine *valabilă* dincolo chiar de anumite limite spațio-temporale. Și, abia din acest moment, cei doi prozatori se distanțează unul de celălalt, paradoxal, în calitățile/ defectele unuia relevîndu-se scăderile/ izbînzile celuilalt.

Să vedem, mai întîi, care sînt sensurile povestirii lui Mihail Grămescu. Ceea ce ne izbește dintru început este perspectiva lumii văzută ca un spectacol de circ - „Privitor ca la teatru/ Tu în lume să te-nchipui" - ar spune Eminescu - un spectacol pestriț, amuzant. Pînă își face apariția Scamatorul - autorul îl numește și Șarlatan - cel care va „regiza" destinele oamenilor, după legile nescrise ale hazardului, fatalității. Din acel moment, tatăl - sau oricare dintre noi - care pînă atunci credea în materialitatea lumii, „demitizînd și penalizînd inefabilul, ridicînd ceața vagă de pe ochii naivității", devine din simplu spectator, o marionetă în mîinile Scamatorului care-și execută numărul - experiența - pe „pielea" lui, sacrificîndu-l; pe Șarlatan nu-l mai interesează prețul acestui sacrificiu, pentru el contînd doar reușita experienței. Dispariția tatălui eretic ar putea fi considerată și o pedeapsă, Scamatorul/Dumnezeu pedepsindu-l pentru încălcarea acelui *crede și nu cerceta,* dar, în același timp, avem înainte și imaginea Scamatorului/Destin pentru care dispariția noastră de pe scena vieții poate fi oricînd posibilă; nu degeaba tatăl trebuie să intre într-o ladă neagră de lemn care prea aduce a coșciug! O semnificație mai cuminte ar putea fi *despărțirea* silită a tatălui de mamă și copil - cazul lui Grămescu? - tragică și ea prin totalitatea implicațiilor sale. Oricum, concluzia este clară: cineva/ceva se joacă cu destinele noastre, viața avînd și un gust de farsă. Scamatoria devine astfel o farsă tragică, o șarlatanie profitabilă. A cui oare? A șarlatanilor de pretutindeni? Simbolistica se extinde deci asupra condiției umane, iar tragicul e amplificat și de naivitatea copilului care, momentan, e încîntat că în lipsa tatălui, mama îl va culca în patul ei, rugînd-o să nu mai plîngă, pentru că lui spectacolul i-a plăcut tare mult... Este o reacție firească, un caz tipic de ambivalență afectivă: copilul își iubește tatăl, considerîndu-l în același timp un rival pentru dobîndirea afecțiunii materne (complexul Oedip).

Mihail Grămescu
SCAMATORIA

Există un farmec al povestirilor grămesciene, o subtilitate a scriiturii, povestirile scriindu-se aproape singure, stilul mulîndu-se parcă perfect peste conținutul narațiunii, Grămescu recreînd lumea, realizînd propria lui lume, dîndu-i corp, cum ar fi spus Pascal, dar, în același timp, și suflet.

Pentru Liviu Radu în schimb, povestirea a devenit metodă, ea nu se scrie de la sine, totul este dozat cu rigurozitate, întotdeauna dus pînă la capăt, demonstrat, epuizat. Totul se inventariază, pînă și sentimentele protagonistului, acestea fiind numite și nu sugerate, cum ar fi fost firesc. Nimic nu îi scapă autorului din ceea ce îi poate susține „minciuna sacră". Din păcate, în cazul *Grotei,* nu se caută atribuirea nici unui sens nou scriiturii. Liviu Radu se ocupă de un caz și o face cu profesionalism, cu obiectivitate, dar oprindu-se, din păcate, doar la atît. „Reverberat" nițel prin oglinda creativității, *motivul grotei* ar fi putut susține o multitudine de semnificații; grota ar putea deveni un labirint existențial sau un pasaj spre o altă realitate - doar sîntem în SF - în care totul ar fi identic și totuși altfel; o întîlnire cu *sine* a lui Maxel ar fi fost incitantă în acest sens.

În *Orgi ale tăcerii* Yves Frontenac transformă o lume stranie în realitate plecînd de la motivul peșterii care conservă, dar și deformează, iar la Michel Tournier, în *Vineri sau limburile Pacificului,* grota substituie un pîntec matern în care protagonistul se refugiază ori de cîte ori dorește să se izoleze de lume.

Liviu Radu refuză să stoarcă lămîia. Îi admir metoda, îi admir prozele pe care le citesc cu plăcere, dar ele îmi oferă prea puțin; lumea pe care o întrezăresc *dincolo* de ele mi se pare seacă și asta nu în comparație cu tinerii scriitori din fandom, ci cu monștrii mei sacri de a căror operă nu pot face abstracție cînd citesc: Melville, Kafka, Faulkner, Camus, Marquez și... sînt peste o sută! Nu există literatură mare din care să nu înțelegem ceva dincolo de faptele narate, ceva universal-valabil pentru destinul nostru, pentru esența noastră umană. Există și alte texte ale domnului Radu care se rezumă la atît; să ne amintim de *El Doradol* - prezentarea unui caz prin epuizarea tuturor argumentelor care-l susțin, principalul scop fiind acela de a convinge auditoriul. Liviu Radu reușește să ne convingă, dar - din păcate - ne incită prea puțin. Marea literatură începe abia din clipa în care lectura s-a terminat, din momentul în care în mintea cititorului se nasc o duzină de întrebări la care va trebui să răspundă singur. O astfel de lectură presupune și o repetare obligatorie a lecturii.

Remarcabilă mi se pare, în *Grota,* precum configurația personajului, evoluția raportului dintre acesta și straniul cu care se confruntă: curiozitatea devine teamă, gata să se transforme în lașitate; Maxel ar fugi, căci pădurea îl înspăimîntă. În acel moment însă renaște ambiția în el: „Un van Kreijn nu se teme nici de flăcările iadului". Straniul se continuă în vis, devenind coșmar, Maxel se simte prins într-un năvod. Trezindu-se, simte rușine, apoi furie, iar după ultima încercare, renunță. Interesant e tot ce simte Maxel pe parcursul acestei aventuri și curios e faptul că el nu depune nici cel mai mic efort intelectual în vederea dezlegării misterului. Grota nu-i oferă nici un indiciu și, din păcate, nici visul.

Straniul care, alături de noi, rămîne o curiozitate, un fapt divers, în timp ce acela care răsfrînge destine, se transformă într-o problemă existențială. În cazul lui Grămescu, narator de finețe și un mare analist, însăși scriitura prevestește tragicul, emanînd tristețe și resemnare; notațiile sînt simple, lipsite de artificialitate, imprimînd un ritm ce sugerează mai degrabă un vals halucinant căruia nu i te poți sustrage; stilul devine poematic: „Spectacolul se termină,/ luminile se aprind,/ oamenii aplaudă,/ unii se grăbesc să iasă,/ cîțiva coboară în scenă să cerceteze lada magică,/ alții se bulucesc să ia autografe..." etc. Sînt peste cincisprezece propoziții în aceeași frază, majoritatea lor fiind juxtapuse, principale. Spre deosebire, stilul lui Liviu Radu e sacadat, aproape de scenariu, propozițiile devenind indicații scenografice: „Codri și stejari, pînă la marginea apei... Din cînd în cînd, un strigăt de pasăre... Cît vedeai cu ochii, doar verde viu, proapăt..."

Proza lui Grămescu este mai sensibilă, mai umană. Unele povestiri îți permit atîtea deschideri încît la un moment dat pierzi firul. Cred că e singurul mare defect al acestui scriitor: faptul că uneori ajunge în cu totul altă parte decît și-a propus, faptul că, de dragul semnificațiilor, uneori sacrifică narațiunea. Spre deosebire de el, Liviu Radu nu se rătăcește niciodată. Textul lui Grămescu se naște din sine, este o scriitură lină, limpede, care se face pe sine, continuînd, parcă, și după final. Al lui Liviu Radu este mai sclipitor, mai literar, făcut din-afară. Iar punctul final pune capăt poveștii. Poate că el nici nu intenționează să sugereze ceva *dincolo* de povestirea propriu-zisă. Ne relatează un fapt, meticulos și metodic, epuizîndu-l. Demonstrația e perfectă, iar ca expresie face apel la o serie de mijloace artistice care sporesc valoarea textului. În cazul lui Maxel, frica ar putea transforma la un moment dat straniul într-o revelație spirituală. Ocazia însă este ratată, ca și în cazul visului; Maxel nu înțelege nimic și nici nu vrea acest lucru. Radu l-a vitregit și de această ultimă șansă. Iar dacă frazele lui urmează o logică rațională, ale lui Grămescu implică și una afectivă. Grămescu și-a topit sufletul și l-a turnat parcă peste cuvinte, el nu trebuie să-și mai semneze lucrările: îl recunoști după primele 10 rînduri.

Dincolo de caracterul *simbolic, Scamatorul* are și sensul unei întrebări existențiale la care Grămescu nu încearcă să ne dea un răspuns. Poate pentru că acesta nu există. Și dacă în cazul *Grotei* mi se pare suficientă o lectură, *Scamatorul* impune repetarea ei, ultima fiind întotdeauna cea mai *adevărată,* ea purtînd cele mai profunde înțelesuri. Și dacă Liviu Radu e un scriitor metodic și deosebit de inteligent, lui Mihail Grămescu îi rămîne înțelepciunea.

Adevăratele scamatorii sînt cele la care ai acces de foarte puține ori în viață. Ele lasă o impresie puternică asupra amintirii celor care au luat parte la ele - ca niște fenomene inexplicabile, unice, irepetabile. Restul scamatoriilor sînt simple potlogării ușor de urmărit și de înțeles, iar adevăratele scamatorii sînt numai cele de neînțeles.

După ce prin fața tribunelor aplaudînd frenetic se perindă lei, leoparzi, urși, cai, saltimbancii, clovnii, la fiecare din farsele prezentate tatăl explicînd cu competență copilului și lămurind soției diversele mecanisme simple, cunoscute, bazate pe legi clare, precise și imuabile, ale fizicii și psihologiei, demitizînd și penalizînd inefabilul, ridicînd ceața vagă de pe ochii naivității, lămurind și aducînd coerență în toate fenomenele înconjurătoare; după ce conform programului tipărit de organizatori pe fluturași informativi, nu mai este decît puțin, foarte puțin: ultimul număr! pînă la încheierea programului; după ce echipa de acrobați părăsește în uralele publicului scena, în întunericul sălii un singur reflector rămîne aprins și, în cadrul lui, își face apariția Scamatorul. Șarlatanul. Cel care, spre amuzamentul copios al asistenței, va scoate pe gură panglici fără sfîrșit, va trage de urechi, din joben, o turmă întreagă de iepuri albi și un stol compact de porumbei ai păcii în chiloți de sport, va ghici identitatea diverșilor doritori și va invita să colaboreze pe oricine dorește din public pentru minuni și mai mari.

Șarlatanul este îmbrăcat în uniforma tuturor șarlatanilor: poartă frac negru, cravată, pălărie înaltă și mănuși albe. La invitația adresată sălii, copilul și soția îl împing de la spate pe tată. Să se ducă el! Tatăl este cel mai bun arbitru posibil: spiritul lui pătrunzător și critic, convingerea de nezdruncinat în materialitatea lumii, curajul, îl vor face apt de a da o explicație și o relatare lucidă a scamatoriei. Și tatăl se pogoară în arenă, în aplauzele mulțimii.

Șarlatanul dă relații cu privire la dispariția pe care o va opera. Tatăl cercetează cu atenție lada neagră, din lemn, încinsă în cercuri de oțel. Lada e pusă pe un trepied mic, nu atinge solul. Grații subțiri o compartimentează pe dinăuntru. Tatăl se declară mulțumit, și intră. Scamatorul o închide, face cîteva pase magice, după care, atunci cînd o deschide iar, înăuntru nu mai e nimeni. Lada e goală.

Lumea aplaudă. Mama și copilul rîd și aplaudă și ei. Scamatorul își urmează programul. Și, din lada cu zăbrele și cercuri din oțel nu mai iese nimeni. Spectacolul se termină, luminile se aprind, oamenii aplaudă, unii se grăbesc să iasă, cîțiva coboară în arenă să cerceteze lada magică, alții bulucesc să ia autografe; mama și copilul se apropie și ei, pipăie lada, pereții de lemn sînt groși de o palmă și lucioși, curați; mama se duce la scamator, care strînge mîini și semnează poze, vorbind de neînțeles despre tot felul de fenomene "psi" și alte bazaconii. Timidă, femeia își solicită soțul. Scamatorul, rîzînd dezinvolt, o lămurește cu solicitudine că soțul ei nu mai este, că experiența a reușit. "Experiența, adică scamatoria", precizează mama. "Scamatoria, dacă vă place dumneavoastră mai mult cum sună..." cade de acord șarlatanul.

La insistențele mamei, salariatul circului se scuză, dar îi amintește femeii impacientate că soțul ei s-a oferit benevol pentru încercarea aceea. "Și unde este acum?" mai încearcă femeia o tentativă. "Îmi pare rău, stimată doamnă, dar nu vă pot oferi nici un fel de relații; regret, dar sînt la fel de neștiutor ca și dumneavoastră în această direcție. Eu doar l-am făcut să dispară." Scamatorul se poartă gentil, cu condescendență, vorbind destul de fluent, deși se simte după accent că este străin.

După ce au suportat o vreme tăcuți acest dialog, cei care așteaptă autografe încep să se agite, tot mai grăbiți, rugînd femeia să scurteze discuțiile fără sens: lumea așteaptă și, pînă le va veni rîndul la toți, dacă fiecare va sta atîta la taclale, o să se facă tîrziu, și nu vor mai avea cu ce să se întoarcă înapoi acasă.

Femeia se retrage, intimidată de vociferările mulțimii. Scamatorul dă autografe, vorbește, rîde. Pe ea, nimeni nu o mai ia în seamă, și femeia pleacă, ținîndu-și copilul pe după umeri. Pe sub arborii parcului de lîngă circ este întuneric și frunzele șoptesc șarade misterioase. Și, într-un tîrziu, copilul întreabă în șoaptă: „Mămico, unde este tata?", și femeia, ștergîndu-și pe furiș o lacrimă, răspunde cu voce voalată: „Nu știu dragul meu, nu știu. Cînd o să vină, dacă o să vină, o să ne explice el unde a fost și ce s-a întîmplat." Și copilul, mulțumit de răspuns, și încîntat și de ideia că, în lipsa tatălui, mama o să-l culce cu ea, în patul cald, într-un anumit fel chiar fericit de răsturnarea neașteptată, se strînge lîngă femeie și-i spune, așa, ca să-i distragă atenția, văzînd-o că plînge: „Știi, mamă, mie mi-a plăcut spectacolul. A fost tare frumos. Și chestia aia, cu cîinii care jucau cărți, ce zici, nu-i așa că a fost nemaipomenită?"

(text citit cam prin 1982 la cenaclul *Solaris*)

Mihail Grămescu

Unităţi de TIMP infinitezimale

Premiul DAN MERIŞCA la Festivalul Quasar

1. Mă internaseră în luna august. La sfîrşitul lunii. Era o căldură insuportabilă. Credeam că o să fac comoţie cerebrală.

Nu aveam altă şansă. Înţelegi? Era singura mea variantă de a supravieţui. Atunci. Cînd te prindeau *ăia* cu ceva puteai fi sigur că or să te radă. Dacă erau ei convinşi că te au la mînă cu ceva.

Spitalul ACELA rămăsese singura mea speranţă.

„De ce nu le-ai spus?"... mă întreabă.

Ce să le spun? Tu nu înţelegi că *ălora* nu aveai ce să le spui? Nici nu stăteau de vorbă cu tine. Dacă i se năzărea ceva cuiva... *Ăştia* primeau un ordin, nu-l comentau. Nu stăteau să cugete dacă era bine sau nu. De asta avea grijă altcineva. Ei întîi te lichidau şi abia după aceea îşi puneau problema de ce o făcuseră. Şi, oricum, găseau ei un argument pentru care. Un argument se poate găsi uşor oricînd. E uşor de găsit un argument. Înţelegi?

2. Nu înţelege. Nici eu nu înţeleg. Nici nu am ce să înţeleg din toată porcăria aia.

Stau întins pe spate în pat şi încerc să-mi fac ordine în idei. Să limpezesc ceva din toată babilonia. Dar din ce mă străduiesc mai mult, din atît lucrurile devin mai încîlcite. Privesc prin uşa deschisă culoarul şi contemplu panoul imens cu simbolul *Inn-Yang* din faţa rezervei. Ce le-o fi venit să pună chestia asta aici? Şi, dintre cei care îl vedeau acolo, cîţi ştiau ce reprezintă?

Principiul Inn-Yang. Chiar, ce-o fi însemnînd semnul ăsta DE FAPT? La ce-o fi putînd fi folosit? Trebuie să reprezinte ceva foarte important şi profund. Asiaticii, chinezii, probabil că desluşesc în gadgetul ăsta *ceva*. La ei nu e o simplă mascotă. La noi însă, şi, mai mult ca sigur şi la budişti, obiectul de cult şi-a pierdut sensurile absconse. Şi-a descărcat utilitatea. A devenit un simbol. Pe care credem că l-am desluşit dacă ştim cum se numeşte. Sau e folosit ca talisman. Sau altceva de genul ăsta. Ca şi semnul crucii pentru cei care-şi pierd vremea prin biserici. Dacă-i întrebi *ce reprezintă*, habar n-au. Sau „îţi explică", superficial, banalităţi - ceva de genul: „Crucea. E crucea pe care a murit Mîntuitorul". Asta îţi poate spune oricare dintre creştini. Dar DE CE A MURIT MÎNTUITORUL PE CRUCE? De ce tocmai pe semnul ăsta? Nimeni nu ştie. Nimeni nu-ţi poate da nici o lămurire. Nici o explicaţie. Poate că nici preoţii nu ştiu să răspundă la întrebarea asta. De ce crucea catolică are *o singură* aripă dublă, în vreme ce cea pravoslavnică, de exemplu, are *trei*, dintre care una înclinată. Ce înseamnă crucea? Ce înseamnă, de fapt, principiul Inn-Yang?

Năuc de medicamente - nu mi-a mai rămas în minte decît o singură imagine, pe care mă străduiesc să n-o pierd, să n-o uit, s-o memorez. Ca să pot să o studiez mai tîrziu, cînd voi avea timp. Cînd voi fi liniştit. Cînd nu voi mai fi *sub control*. Cînd voi şti că *ăştia* nu mă mai pot *demonta*, bucată cu bucată. Fiindcă, dacă simt ei ceva, dacă li se pare ceva, cumva, te *demontează* imediat. Spiritual. Din punctul ăsta de vedere aici e mai rău decît la închisoare. Acolo măcar nu-ţi umblă nimeni prin cap - te lasă în pace. Ştiu că tu eşti *duşmanul* - îţi ispăşeşti pedeapsa, după care eşti liber. Liber să crăpi de foame, să nu găseşti nici o altă slujbă decît la frîngere de oase la cărat cu cîrca, însă *liber*. Spiritual. În vreme ce aici, dacă te prind cu ceva, îţi pot şterge totul. Te pot „curăţa", dureros, de tot ce ştii, pînă cînd nu mai ştii nici măcar de ce ai venit la ei. „Vezi? Te-ai impacientat degeaba. Nu era nimic. Toate sînt bune şi frumoase". Pentru ca, abia atunci cînd te întorci, din nou, înapoi, *acolo*, să realizezi că nu s-a prea schimbat nimic, că nu s-a schimbat nimic - că totul este neschimbat, ca în cele mai cumplite coşmaruri. Că asupra ta planează aceeaşi primejdie evidentă, surdă, neclintită deasupra capului tău, ca o sabie gata să cadă - ca un cuţit de ghilotină. Eşti, ai fost tot timpul într-un fund-de-sac de unde nu există scăpare. Înţelegi?

Desen de Adrian Vlăsceanu

3. Vechea mea prietenă. „Prietenă". Psiholog.

„Psiholog".

– Mă recunoşti?

– Da.

– Cum mă cheamă?

Îi spun cum o cheamă.

– Pe tine cum te chemă?

Îi spun cum mă cheamă.

Se destinde în fotoliu. Mă priveşte pe sub ochelari, de dincolo de dosarul deschis de pe masă, zîmbind.

– Ia spune, ce ţi s-a mai întîmplat? Ce-ai mai păţit de data asta?

Mă uit la ea. Zîmbesc. Constat că mai pot zîmbi. Mai pot afişa masca de complezenţă socială. Deşi sînt condamnat, deşi clipele îmi sînt numărate - mai pot zîmbi.

– Ştii, uneori se strîng toate într-un ghem... ideile, vreau să spun. Se deschide cerul deasupra mea. Înţelegi?

Nu înţelege. Nici n-are ce să înţeleagă. Nici eu nu înţeleg. Dar n-am ce să-i spun - n-am ce să-i explic. Nu ei. Cum să-i povestesc că, la mine, acolo, şi la serviciu, şi acasă... Că sîntem în Satan. Cum să-i spun că ne prefacem doar că nu ne dăm seama că... Nu, n-am cum să-i explic nimic. Vor trimite ei, oricum, pe cineva acolo - aşa fac de fiecare dată - o comisie de expertiză pe teren sau altă aiureală de genul ăsta, care va constata „la faţa locului" că totul e în perfectă ordine. Şi se va pune iar pe seama mea... „Trece, iar, printr-una din *stările alea* ale lui". Ale mele, adică. Cică.

4. Un sunet diafan, rotund, *ca o oglindă* de nimic pluteşte împrejur, mă cuprinde. Un sunet neauzit. „Dar pe cînd mergeam eu şi mă apropiam de Damasc, pe la amiază, deodată o lumină puternică din cer m-a înconjurat ca un fulger". (*Fapte*)

Mă ridic pe marginea patului. Afară s-a întunecat. Îmi pun pe mine halatul *roşu*, gros, şi ies pe hol să fumez o ţigară. Pe canapeaua *roşie*, din vinilin. Mona iese şi ea din rezerva de vizavi, clătinîndu-se năucă. Mona are tot halat *roşu*. Îmi zîmbeşte şi vine să se aşeze lîngă mine, pe canapeaua *roşie*. Buclele părului auriu sînt ciufulite. Niţel. I se revarsă pe umerii goi, sub halat.

– Te simţi mai bine? mă întreabă.

O privesc drept în ochii albaştri şi senini. De fapt cine o mai fi şi ea? Care o fi explicaţia *reală* a „coincidenţelor" cam bătătoare la ochi ale „întîlnirilor" noastre aici, în internări parcă ar fi comandate, simultane? Cine mi-o mai fi trimis-o şi pe ea? Cine mi-o mai fi pus-o şi pe ea „pe coadă"? Şi în ce scop?

„Ţi se mai pare că eşti urmărit?" mă întrebase „prietena mea", „doctora".

Ete na „mi se pare". Ce să mi se pară? Trebuia să fac chiar pe niznaiu' ca să *nu văd* „codiţa" care se ţinea după mine.

5. Ca de obicei, eu şi Mona ne întîlniserăm şi de astă dată la serviciul de internare, fiecare cu dosarul în mînă - stătusem şi mă uitasem la ea năuc, nu-mi venea să cred că şi de data asta... Părul bălai i se revărsa pe umeri diafan şi strălucitor, ca o lumină. Cînd a dat cu ochii de mine mi-a zîmbit şi, văzînd că nu-i răspund în niciun fel la zîmbet, mi-a strigat:

– Hei!

Nu i-am răspuns nici de data asta. Nu voiam s-o amestec în încurcătura mea - asta presupunînd că ea nu avea nimic de împărţit cu aceste ciudate coincidenţe care ne aduceau de fiecare dată alci, în acelaşi timp. Dacă ar fi fost ceva şi era să „mă salte", preferam să mă ia numai pe mine, să nu mai „trag pe nimeni" - fie şi din comoditate, ca să nu mai trebuiască să le explic tipilor *ălora* bolnavi de suspiciune ce şi cum. Mi se părea evident că *ălora* li se punea pata pe oricine intra acum în legătură cu mine - chiar dacă totul nu era decît o înscenare a lor. Oare întîlnirea mea cu Mona aici făcea parte, şi ea, din „program"?

Desen de Adrian Vlăsceanu

Văzînd că nu-i răspund, m-a strigat tare, pe nume, şi toată lumea a întors privirile spre noi. S-a repezit la mine, m-a luat de mînă şi m-a tras spre ea:

– Ce faci? Ce ţi-au făcut?

– Nimic, am murmurat printre dinţi văzînd că n-am ce face şi n-am cum să-i atrag atenţia. „Trădătoarea", m-am gîndit. Bună!

– Ce „bună"? m-a zgîlţîit ea. Nu mă recunoşti? Cine sînt eu?

– Ştiu cine eşti, am mîrîit, pleoştit.

Celialţi se uitau la noi cu interes. Cu cam prea mult interes, unii dintre ei.

– Cine sînt? Cum mă cheamă?

– Ştiu cum te cheamă, am oftat, încercînd să n-o dau de gol.

– Cum?

Şi văzînd că tăceam, s-a precipitat iar:

– Ce ţi-au făcut *ăştia* ? Zi! Ce ţi-au dat? Ţi-au dat ceva?

– Mona te cheamă, am şoptit. Nu mi-au *dat* nimic. Linişteşte-te.

(Minţeam că nu-mi dăduseră nimic, dar n-avea nici un sens să-i spun ce, fiindcă asta nu avea, propriu-zis, nici o legătură cu tăcerea mea.)

A răsuflat adînc şi s-a întors la rîndul unde fusese, lîngă un puşti care o sorbea din ochi. Ca să fiu sincer şi eu o sorbeam din ochi. Era frumoasă.

A urmat predarea „hainelor civile" la vestiar.

– Lasă că vorbim noi mai încolo, mi-a spus ea, făcîndu-mi cu mîna.

Îi mai admiram încă profilul feţei, rotund, suav, copilăros. Nasul cîrn. Buzele pline. Ochii uşor migdalaţi. Părul lucind roşiatic în lumină. Pieptul plin. Trupul puternic, cabrat, ca un resort. Era superbă. Doamne, ce atrăgătoare putea să fie!

Sunetul diafan mă înconjura, crescînd evanescent împrejurul meu.

6. O cunoscusem pe Mona cu vreo trei ani în urmă. Ne internaserăm în acelaşi timp şi stătuserăm în rezerve învecinate. Fuseserăm „eliberaţi" în aceeaşi zi. Cît stătuserăm în „clinică" - adică în forma aceea semi-tranzitorie de detenţie... la cerere, făcuserăm o adevărată pasiune unul pentru celălalt. „Vrei să fii soţia-mea-de-spital?" mă prostisem cîndva, cînd mai eram încă în stare să fac glume. Proaste. „Da", acceptase ea cu nonşalanţă.

În principiu, internările în „clinicile" de genul celei în care eram noi durau foarte mult. Ţi se dădea timp, probabil, şi tu le acordai timp la rîndul tău să controleze dacă totul era în regulă. Sau poate că explicaţia era alta.

Conceptul de prietenie între un bărbat şi o femeie aproape sigur că e de proveniență catolică. Pentru a-l putea accepta îţi trebuie o anumită spiritualitate. Ca să crezi şi să accepţi că aşa ceva poate să existe îţi trebuie o anumită educaţie. Nici nu sînt atît de sigur, de exemplu, că eu o aveam, sau numai o mimam. E foarte greu să nu te laşi influenţat de părerile celor printre care vieţuieşti - şi conceptul general implică o anumită vulgaritate în privinţa asta. Cînd a aflat de Mona, nevastă-mea a fost imediat cuprinsă de gelozie. Nu mi-a spus nimic - dar o cunoşteam deja cum se comportă şi cum gîndeşte ca să-mi dau seama.

Mona era catolică. De origine maghiară. Eu - botezat în sfînta noastră religie pravoslavnică. Şi cu oarecari pasiuni pentru chinezării.

Avea, ca şi mine, unele probleme la servici şi, tot ca şi mine, nu prea era dispusă să fumizeze prea multe explicaţii privitor la unde şi ce lucra. La un moment dat fusesem convins că, mai mult ca sigur, după ce „ne vom elibera" - mai ales că-mi dăduse numărul de telefon şi adresa (eram aproape vecini) - o să ne întîlnim, frecventăm şi, poate, vom... împlini ceea ce, în locul acesta în care fuseserăm mereu urmăriţi, ne fusese imposibil - medicamentele ne năuceau... şi... starea aceea... Dar, cînd i-am dat telefon, într-o zi, mi-a răspuns cu o voce rece, străină, ca şi cînd la clinică nu ne-am fi îmbrăţişat de atîtea ori să ne treacă anxietatea şi sentimentul de singurătate chinuitoare.

– Nu am timp acum. Poate altă dată, răspunsese invitaţiei mele.

„Poate"? mă întrebasem. Doar „poate"?

N-am mai căutat-o. Şi nici ea pe mine. Aşa încît gelozia nevesti-mi a fost nefondată.

De ce era nevastă-mea geloasă?

(Atunci, prima dată cînd fuseserăm internaţi împreună, la o rezervă învecinată fusese spitalizată cu noi şi o tipă - o colegă de serviciu a nevesti-mi. O asistentă urîtă şi bătrînicioasă despre care mi s-a povestit că i se sinucisese bărbatul din gelozie, cu ani în urmă. De atunci ea făcuse un şoc - nu mai putea mînca aproape nimic. Avea nişte manifestări cam oedipiene faţă de un fiu pentru care intervenise peste tot ca să nu facă armata... Înţelegi?)

7. Şi, totuşi, în toţi aceşti ani, de fiecare dată cînd mă internasem eu, apăruse şi Mona. Aşa, ca şi cînd ar fi fost complet întîmplător. Şi, poate, chiar era întîmplător. Era întîmplător? Există ceva întîmplător pe lume?

– Nu te simţi bine?

Vocea Monei vine de foarte departe. Conturul luminos, figura îngrijorată, superbă, dragă, începe să se stabilizeze înaintea ochilor mei ca printr-o ceaţă volatilă. Chipul blînd, enigmatic. Părul blond, de aur. Ochii albaştri.

Era mult mai mică decît mine, ca vîrstă. Cînd o cunoscusem nu avea, parcă, decît 23, 24 de ani.

– Nu te simţi bine?

Expresia ce i se oglindea pe chip părea să exprime o reală îngrijorare şi preocupare faţă de soarta mea.

Senzaţia de frig care mă crispase se diminuase. Muşchii mi se destinseseră. Faţa mi se descleştase şi ea şi mă simţeam cuprins de o moliciune aproape plăcută. DOAR FORMELE ALBE, LUMINOASE, ale IMAGINII ACELEIA îmi mai persistau în minte, obsedant. *Lumina lină*, care luase locul corpurilor realităţii *lumii acesteia.* IMAGO. EICONAS care se substituise, pentru un moment de care nu-mi mai aminteam (cînd?) chipului femeii aplecate către mine (peste mine, aş putea spune, fiindcă aşa mi se părea la început).

– Nu te simţi bine?

– Acum mă simt mai bine, i-am răspuns, trăgîndu-mi adînc respiraţia. Da, mă simt mai bine.

Mona se aşează înapoi pe canapeaua *roşie* din vinilin şi, după ce-mi întinde cana cu ness, îşi ia cana ei şi se cuibăreşte lîngă mine, zîmbindu-mi.

„Mi-am adus aminte", îmi dau seama. „Mi-am adus aminte, sau ce a fost asta?" Îmi fac atent „inventarul" tainic al *trăirii* pe care o încerc. Este ca o *amintire lipsă*. O amintire pe care n-am avut-o atunci cînd lucrurile se petreceau şi la care am abia acum acces. O cameră cu forme luminoase, pe care nu le recunosc. O cameră semi-întunecată în care cîteva contururi luminescente - aproape trupuri şi aproape chipuri - se agită împrejurul meu. Pe peretele din faţa mea se află o icoană. O OGLINDĂ. O icoană de argint. O OGLINDĂ. Nu-mi dau seama care dintre aceste două obiecte - cînd unul, cînd celălalt. („Într-o clipă, într-o clipită vom fi schimbaţi").

Cînd am trăit, Doamne, acestea? Unde am fost? Cînd?

Nu reuşesc în nici un fel să localizez în spaţiu şi timp imaginea.

Nu-mi amintesc. Îmi dau seama, doar, că este foarte veche şi că reamintirea ei a fost „stimulată" de altceva, mult mai recent, pe care însă îmi e imposibil să-l rememorez - stă retras într-un spaţiu ana-mnezic şi e ca şi cum aş încerca să-mi ascund eu-de-mine-însumi ceva - un vis, sau ce? Nu ştiu.

Desen de Adrian Vlăsceanu

8. Elementul de legătură între cele două imagini - cea care o reţin şi cea lipsă - îl reprezintă imaginea UNUI OM DE LEMN. Îmi vine în minte cuvîntul A ÎNLEMNI, şi îmi dau seama că numai dacă fac referinţă la transcendentul acela, la figura aceea din memoria străluminată *înţeleg* ce înseamnă expresia A ÎNLEMNI.

A ÎNLEMNI DE FRICĂ?

Imaginea care-mi vine *de departe* este ecranată de *ceva,* de un eveniment mai proaspăt şi traumatic - poate că este vorba de cutremurul din şapte-şapte, poate altceva ce am uitat sau care vreau să nu-mi mai aduc aminte - ceva care-mi produce o mutare a atenţiei, o diversiune care determină omiterea unui element *foarte important* din care n-a mai rămas în mine decît străfulgerarea scenei aceleia incandescente, albe, în semiobscuritatea unei camere necunoscute. Era ca şi cînd aş fi fost

împiedicat cu tot dinadinsul să reactualizez CEVA. Împiedicat *de cine?* Şi *de ce?*

9. Consemnarea din *Fapte,* cînd Apostolul ajunge în insula Maltha şi este muşcat de şarpe. Nu păţeşte nimic. În Luca este spus că, dacă eşti în har, creştin, nu eşti muşcat de şarpe. Iar în capitolul 28 din *Fapte,* Pavel „s-a întărît". CA DE LEMN. Vipera nu l-a putut muşca.

UN OM DE LEMN. Acesta era elementul ascuns din ciobul acela de rememorare frîntă care, deşi era a mea, nu o puteam localiza nicăieri în existenţa şi printre trăirile mele. Cînd şi unde văzusem eu un om ÎNLEMNIT? Şi ce trebuia să-mi aduc aminte, mai recent, în legătură cu aceasta?

10. Ori de cîte ori începeam să mă gîndesc la imaginea aceea străfulgerată, care nu putea conţine mai mult de o fracţiune de secundă de *timp real,* mi se făcea rău. O senzaţie de slăbiciune cumplită mă cuprindea. Poate că de aceea devenisem mai tăcut şi mai retras - tot mai tăcut şi mai retras. Mă străduiam să rememorez - mă străduiam din toate puterile şi efortul mă epuiza. „Doctorilor", celorlalţi, nimănui nu aveam ce să le povestesc despre asta de teamă ca nu cumva să mi se „administreze" niscai „medicamente" care să-mi şteargă definitiv „puntea" aceasta către *ceva* care, din ce mă gîndeam mai mult, din atît mi se părea mai important.

– Dacă tot nu spui nimic, plec, se ridică nevastămea de lîngă mine.

– Te rog, mai stai o clipă! ridic eu ochii către ea.

– Lasă, stai aici cuminte. O să mai vin şi mîine la tine, încearcă ea să mă *liniştească.*

Se ridică de pe banca din parcul „clinicii". Pleacă. Din arborele de deasupra zboară *un porumbel.* ACELAŞI, sau ALTUL?

„ACELAŞI" cu care? Ar trebui să-mi amintesc ceva în legătură cu *porumbelul* acela? Nu-mi trezeşte nici un gînd.

Şi, dintr-o dată, din memorie se desprinde un fragment, se înfiripează o fulguraţie dintr-un vis visat de curînd: mergeam pe malul unei ape - era un lac - poate Floreasca, sau Herăstrăul, sau Teiul - numai că... din pricina ploilor abundente, torenţiale, parcă apele crescuseră teribil - o lume cenuşie şi rea prin care noi doi - eu şi cea care fusese soţia mea - treceam discutînd sau certîndu-ne - înstrăinaţi - apoi tăcuţi. Călcam cu picioarele goale prin apa tulbure ce dădea peste pîln trecînd dincolo de ghizdurile de ciment ale malurilor lacului - un lac afundîndu-se treptat în zare (cum putusem oare să-l confund cu Floreasca, Teiul sau Herăstrăul - era un lac necunoscut, sau cunoscut şi uitat de ALTCÎNDVA - din *altă lume*) - un lac afundîndu-se spre a se deschide către UN SPAŢIU acoperit de alge şi nuferi - un Amazonas amplu al imaginaţiei haotice, cu malurile de pe care se revărsa către oglinda apei o cataractă vegetală de verde şi ruginiu.

„OGLINDA apei".

11. Privesc pe geamul „clinicii". Dincolo de curtea interioară se zăreşte poarta lîngă care stau ciucite două ţigănci. Sînt acolo zi şi noapte în dreptul semnului de „trecere oprită", cerşind de la cei care trec pe aleea către instituţia îngrădită cu gard de sîrmă. „Hai să-ţi ghicească mama în palmă!" se ridică una dintre ele, mai tînără, ori de cîte ori trece cîte cineva. Dacă e refuzată se ridică imediat cealaltă şi vine să-ţi ceară pomană, sau măcar o ţigară. Cea tînără ţine în braţe un copil mic de cîteva luni.

Îmi amintesc de ele! Şi cînd m-am internat erau tot acolo. Numai că frunzele arborilor erau verzi, iar acum sînt *roşii.* Jos, la internări, era şi o pisică - albă, cu pete negre. O pisică foarte curată, care s-a aşezat pe canapeaua din vinilin *roşu,* lîngă mine, torcînd şi privindu-mă drept în ochi. Mi s-a părut ciudat, fiindcă pisicile, animalele în general, nu prea se uită multă vreme în ochii oamenilor. Pisica asta avea ochii verzi şi mă privea fără să-şi plece sau clintească uitătura, minute în şir.

Se umpluse oraşul de balaoacheşi. În toate casele şi blocurile pe unde locuisem de la o vreme (în copilăria mea parcă nu erau atîţia) mă urmăreau, ca un stol întunecat, ca un şuvoi puturos cu mîinile întinse la cerşit, cu căutături pe sub sprîncene, viclene, rele. Căpătaseră, cu vremea, un fel de aroganţă agresivă.

În ultimul timp apăruseră în oraş tipologiile maghiarizate. Aceştia erau aproape blonzi.

Ţîncii lor încurcau trecerile printre blocuri, jucîndu-se ostentativ, provocator, păziţi de cîte-o borîtanie gata să le dea alarma, la o adică, întregii viermării ascunse dincolo de pereţii caselor pe care puneau laba. *Spionînd.* Continuu. Tot. Ei erau, probabil, în mare măsură „dosarele" noastre vii de la poliţie, cadre, securitate. Mistificînd. Înscenînd. Minţind. Terfelind. Dîndu-şi, cînd şi cînd, „loviturile" pentru care, în lumea Satanei, cei mai adesea alţii decît cei vinovaţi erau pedepsiţi. Cei cu adevărat negri aveau pact cu forţele întunericului şi scăpau. De fiecare dată. Treptat, descoperisem această proastă „dreptate" a lumii. O aflasem.

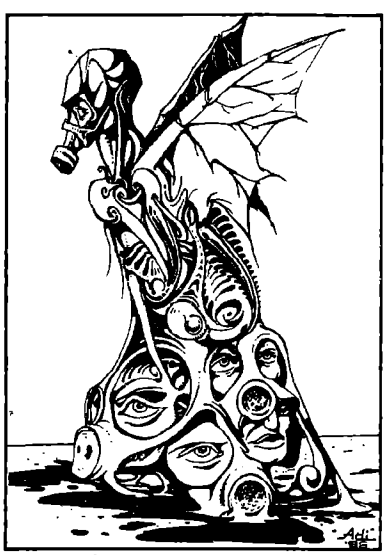

Şi fiecare din puradeii lor jegoşi era îndoctrinat şi credea sau pretindea că este Cristos. „Noi sîntem Cristoşi" afirmau cu tupeu şi încîntare. „Să vezi, tu, ce face ăla-micu al meu! Te cruceşti, nu altul"

Şi tu, minoritar român, cui să te plîngi? Ce să faci?

12. Toamna a trecut. Copacii sînt goi. La mine la spital nu mai vine nimeni.

13. – Ţi-a fost rău? întreabă Mona.

– Nu, îi răspund fără convingere. Sau... da. Am avut un moment de...

Am terminat ţigările, aşa că mă ridic de lîngă ea şi mă duc în rezervă să-mi iau alt pachet. Cînd trec prin dreptul lavaboului cu OGLINDĂ ridic pentru o clipă privirea spre „fereastra" argintie, sclipind în semiobscuritate. Fereastra argintie, dincolo de care...

Mă întorc înapoi pe hol. „De ce există oare tradiţia ca, la morţi, să fie acoperite *oglinzile?* "

„Alunecarea" nu durase mai mult de o clipă. O fracţiune infinitezimală de timp. Şi valul Duhului înlemnit trecuse, îngheţat. După care ceilalţi nu par să-şi mai aducă aminte nimic de timpul *de lemn* în care au fost, toţi, fantoşe. Acum se comportă iar „normal", ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Discuţiile lor anoste şi-au reluat bolborositul monoton. Totul este la fel ca mai înainte. Şi totuşi altfel - ceva se modificase.

Nu-mi dau seama ce se modificase în „fotografia" aceea din resuscitarea mea care, brusc, pentru o clipă, prinsese viaţă. Ce se schimbase? Poate subiectele discuţiilor. Poate poziţiile „marionetelor".

Cine erau „marionetele"?

Reiau scena. O dată. Încă o dată. Şi, pînă la urmă, iată! recunosc un „personaj": bine, dar ăsta e Voicu, fostul meu coleg din şcoala generală! Da, nu mai încape nici o îndoială, e „hîrciogu'"! Are treisprezece sau paisprezece ani, nu mai mult. Disting acum şi decodific pe încă unul dintre participanţii la scena îngheţată din memoria mea pierdută-regăsită: este... imposibil! Cristi!

Chiar el. Şi o tipă. Pe care *atunci* n-o recunoscusem şi nici nu aveam cum, fiindcă nu aveam să-i cunosc decît mult mai tîrziu. Era prietena lui din Iaşi, pe care, pe atunci nici el n-o cunoscuse încă.

Bine, dar e cu neputinţă! Cele două persoane nu s-au întîlnit încă niciodată. Iar scena se petrece (abia acum recunosc amănuntele care mă ajută să localizez poziţia camerei întunecate) într-un demisol de vizavi de locuinţa... celei care avea să fie „sora" mea. Cea care fusese mai apoi în străinătate. A „surorii" mele care nu-mi era soră de nici un fel, ci un soi de colegă sau, mai degrabă, cunoştinţă întîmplătoare din perioada în care fusesem îndrăgostit de „Reli"... cea cu acelaşi nume cu numele soţiei mele de mai tîrziu, dar *alta.* Şi, dintr-o dată, fac conexiunea şi realizez că „sora" mea era, şi ea, tot CATOLICĂ.

„Dumnezeu este stăpînul Timpului".

Într-un demisol de vizavi de casa „surorii" mele, viitor transfuge; unde nu cunosc pe nimeni - n-am cunoscut niciodată pe nimeni. Şi, totuşi, acolo într-un demisol prin a cărui fereastră zăresc pereţii coşcoviţi ai casei ei în care, numai cîţiva ani mai tîrziu aveam să intru noaptea pe fereastră în camera „soră"-mi, tiptil, să nu mă simtă mătuşi-sa, să stăm alături, lungiţi în întuneric pe covorul zdrenţuit, pînă în zori, să pălăvrăgim despre dragoste, morală şi adevăr. Numai că eu nu ştiu încă nimic de faptul că ea locuieşte în curtea de vizavi - nici nu am cunoscut-o deocamdată. Aşa că, pentru moment, privesc prin geamul de deasupra, acoperit cu pînză neagră - e o perdea din velur rărit, aproape străvezie pe alocuri, dincolo de care, pe stradă, afară, PORUMBEII ciugulesc uguind dintr-o bucată de pîine. O rază de soare răzbate în demisol printr-o gaură din perdeaua de catifea din OGLINDA strălucitoare a lumii acoperite cu vălul negru. Prin cameră se perindă mai multe persoane pe care eu nu le recunoşteam atunci, fiindcă nu le cunoscusem: naşi-miu de căsătorie şi naşi-su, cîţiva aşa-zişi prieteni care mi s-au vădit pînă la urmă suficient de parşivi duşmani... şi, într-un tîrziu, intră şi bunică-mea, care mă la de mînă şi ieşe, trăgîndumă după ea.

Să fi visat, oare?

ATUNCI, ACOLO, am zărit pentru prima dată OAMENI DE LEMN.

14. Ieşisem să mă plimb cu Mona prin parculeţul interior al „clinicii".

Probabil că vara era pe sfîrşite, fiindcă frunzele se desprind din crengile arborilor şi un PORUMBEL îşi ia zborul din ramurile de deasupra (aha, de aici era *porumbelul* de care celălalt dinainte trebula să-mi resuscite!). Pe la ora trei şi jumătate vine nevastă-mea în vizită. Mi-a adus o sacoşă cu mîncare - mergem împreună în rezervă şi punem ce mi-a dat în dulăpiorul de lîngă pat şi ieşim înapoi în parc. Mona intră în rezerva ei. Eu şi nevastă-mea stăm unul lîngă altul pe bancă - mi-e greu să stau „în sus" burduşit cum sînt de calmante, însă astea au

rămas singurele noastre momente cînd sîntem lăsaţi să stăm împreună. Pe parcursul anilor ne-am obişnuit să dormim în fiecare noapte unul alături de celălalt, îmbrăţişaţi - şi, de aceea, aici îmi e cumplit de greu să dorm fără ea.

După o vreme se ridică să plece.

– Mai stai un pic, te rog! Mai stai niţel cu mine, îi spun.

Acestea sînt ultimele noastre clipe de linişte şi apropiere (dacă asta e linişte şi apropiere) înainte de lucrul acela teribil care VINE şi, dintr-o dată, îmi dau seama că, după fiecare „poză" dintr-asta luminoasă de care mi-am amintit (sau „amintit"), desfăşurînd-o din înghesuiala unei folii mnezice, mototolite, *a urmat* ceva îngrozitor: cutremurul, lovitura de stat, despărţirea...

– De ce să mai stau cu tine dacă tu taci şi nu spui nimic?

– Fiindcă te iubesc, îl răspund, încercînd să memorez, parcă pentru eternitate, chipul drag.

– Atunci spune şi tu ceva, mă îndeamnă ea.

– Ce?

Da, ce să-i spun? Iar eu? Mereu eu?

Vreme de ani şi ani de zile comunicarea dintre noi nu reuşise să devină biunivocă.

Dintr-o dată sunetul îmi pierde de OGLINDĂ se rotunjeşte şi „fotografia" de lumină de demult se asociază cu altceva - cu lucrul pe care vrusesem să-l uit, să nu mi-l mai evoc, să-l omit!

O altă OGLINDĂ - o *oglindă* de baie - *oglinda* noastră de acasă. În care altă „fotografie" îngheţată tremură ca un glob de plasmă. Şi „fotografia" asta are personaje de sclipet. Încerc să o „umesc", şi ea se desfăşoară vertiginos - mi se perindă într-o scurgere accelerată „filmul" unei zile în care vin acasă de la servici şi o găsesc goală în baie. Face baie, stînd de vorbă cu Tînărul Bavarez sprijinit de pragul uşii dependinţei (întoarce spre mine, surprins, figura puhav-tîmpă) deschisă, prin care eu, abia intrat în apartament, îl zăresc în *oglindă*. În CEALALTĂ.

Iar cînd mă apropii şi privesc în aceasta, în loc să reflecte în oglindire încăperea băii, se deschide către alt spaţiu - către o cameră necunoscută în care altă femeie care seamănă perfect cu ea, dar e îmbrăcată de casă şi plînge, lucrează neîntrerupt, închisă în argintul luminii, la nişte haine militare pe care le împachetează, stivuindu-le lîngă ecranul strălucit şi diafan al TRECERII aceleia. „Tînărul Bavarez" s-a întors către mine şi a rostit ceva, a spus ceva sau a făcut ceva care ar fi trebuit să mă ÎNLEMNEASCĂ (de obicei probabil că aşa se întîmpla) dar nu m-a înlemnit (de astă dată nu a avut nici un efect - vraja nu a ţinut).

– Ai spus că mi se pare! strigă el speriat către femeia goală care s-a ridicat în picioare, cu apa şiroind pe ea.

Un sunet rotund, de lumină tremurătoare, ca o OGLINDĂ, mă învăluie, privindu-i.

– Ne ajuţi? întrebă Bavarezul, neîncrezător, către mine.

Vreau să văd unde încearcă să ajungă şi ce vor face. Femeia mea îşi termină baia şi vine goală în cameră, unde noi o aşteptăm. Se şterge cu prosopul, pe care îl aruncă pe marginea fotoliului.

Trăiam nu atît un sentiment de surpriză, cît unul de repulsie şi contrariere faţă de amîndoi şi, mai ales, faţă de fenomenul diabolic din OGLINDA băii, ciudăţenie pe care nu o înţeleg şi pe care nu reuşesc să mi-o explic.

În orele care au urmat am scos *prin* OGLINDA aceea pachetele de haine împăturite geometric, standard, pe care noi le preluam prin „fereastra" argintată a hidrargirului îngheţat. Se făcuse foarte cald în casă. Pachetele, odată trecute *prin* OGLINDĂ se transformau în diferite obiecte, în baxuri de ţigări străine, în fişicuri de bani, în arme şi, pînă la urmă, în sosii perfecte ale femeii mele, înţepenite, ca moartă. La trecerea prin *strălucire* se înveleau în pieliţe diafane, ca un celofan. Ca la o îmbuteliere în vid.

Ultimele cîteva trupuri ale ei le-am *preluat*

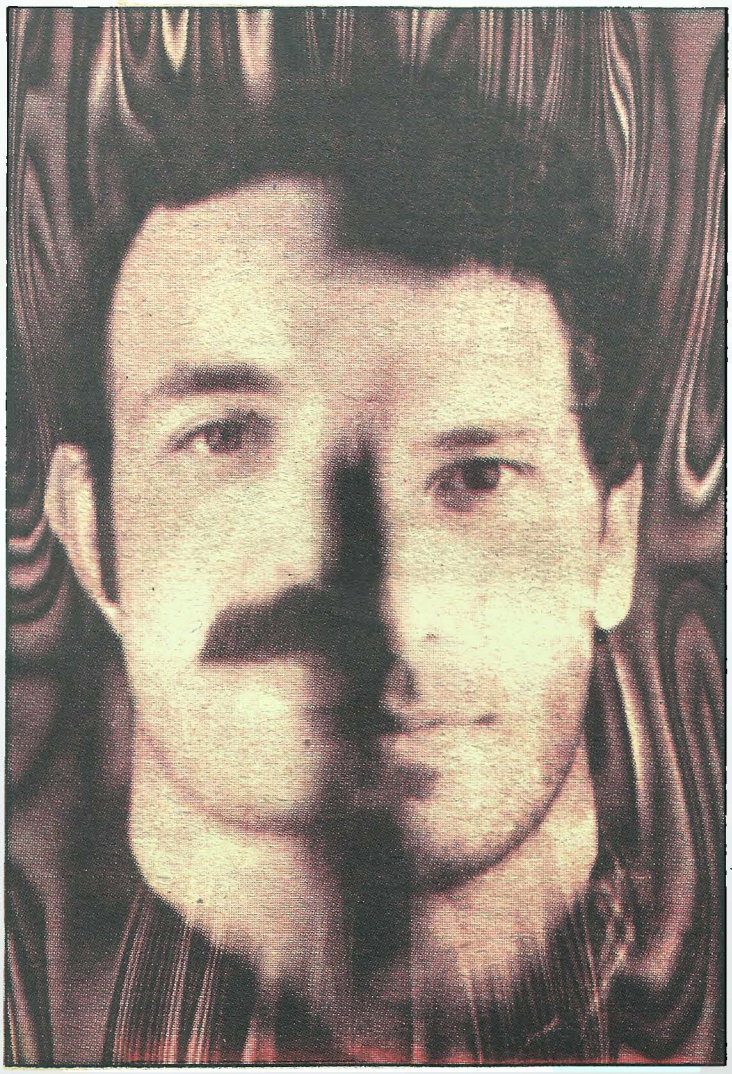

fierbinţi prin OGLINDA trecătorii de dincolo de lumea asta. Îmi frigeau mîinile cu materialul *plastic* aproape incandescent. Sau chiar incandescent. La ultima *tranşă* am ridicat ochii înlăcrimaţi spre chipurile crude ale celor doi. Erau transpiraţi şi *roşii*. Flăcări pîlpîiau de pe trupurile şi hainele femeii şi Tînărului.

– Şi pe asta vrei să o dăm? l-am întrebat.

Celelalte pachete fuseseră preluate de cineva, din umbră, pe palier.

– Vrei să o păstrezi tu pe asta? m-a întrebat zeflemitor Tînărul Bavarez.

– Da, am răspuns, dintr-o dată hotărît.

Tînărul Bavarez a rîs sarcastic, schimbînd ochiade cu nevastă-mea, care s-a posomorît brusc.

Pe obraji mi se prelingeau lacrimi fierbinţi.

– Tocmai pe asta şi-a ales-o! a exclamat Tînărul Bavarez dezgustat şi nedumerit. Apoi a adăugat către mine, cu „largheţe": Toate sînt nişte *boarfe!* Vrei tu s-o opreşti pe asta? Opreşte-o! Pe asta, sau pe aia, sau pe ailaltă - e tot una.

– Nu, am scrîşnit cu glasul brusc răguşit. Pe asta.

De unde atîta blazare la Tînărul Bavarez? Parcă nici n-ar fi avut 17-18 ani, ci mult mai mulţi - se comporta cu autoritate, de parcă el ar fi fost mai mare, iar eu un simplu copil. Privindu-l, am constatat că e o copie a mea destul de apropiată. Numai mîinile îi erau mari şi butucănoase, ca nişte lopeţi. Mîini de ţopîrlan.

Femeia de lîngă el s-a strîmbat cu silă cînd am sfîşiat pelicula fină care acoperea trupul „femeii mele" (care dintre ele era „femeia mea"?) pe care o alesesem. Sub plasticul arzînd ca focul, pielea îi era *roşie* şi dogorea ca STICLA. În contact cu aerul, a căpătat o uşoară tentă vineţie, în vreme ce părul chimic i s-a desfăcut împrejurul capului cu iluminaţii spectroscopice, de CURCUBEU, ca la o Medusă. *Părea* moartă, dar Tînărul Bavarez ştia că, după ce Duhul Îngheţat avea să plece, o să-şi revină.

„Însă nu avea să mai fie *tot ea*".

Femeia de foc s-a repezit la cada în care mai rămăsese încă apa murdară în care se spălase nevastă-mea şi s-a aruncat în ea cu un geamăt de uşurare.

Trupul fierbinte sfîrîia şi aburi se ridicau învolburaţi în baia în care OGLINDA rămăsese acum goală - o „fereastră" sclipind argintat. O priveam ÎNLEMNIT cum îşi recăpăta culorile firești, de corp uman.

Atunci „s-a rupt filmul" - probabil că Tînărul Bavarez m-a lovit cu ceva pe la spate - stăteam întors cu faţa de la uşa băii şi nu aveam cum să-l văd - sau poate că s-a întîmplat cu totul altceva.

Cînd mi-am revenit, eram culcat în camera noastră, pe patul cu cuvertură *roşie*. M-am ridicat să văd ce se întîmplă în sufragerie, de unde pătrundea lumina multicoloră a televizorului încă aprins, deşi am presupus că ora era foarte tîrzie. Femeia s-a ridicat din umbră, de pe canapeaua cu învelitoare mototolită. Tînărul Bavarez s-a întins pe spate cu un aer satisfăcut.

– Hai, repede! mi-a şoptit femeia. E ultima ta şansă.

Nu îmi dădeam seama despre ce fel de ultimă şansă era vorba, dar am revenit în dormitorul conjugal. Ne-am îmbrăţişat în luminile pestriţe ale pereţilor reflectînd culorile televizorului din sufragerie într-un joc straniu. Trupul femeii era atît de fierbinte, încît dimineaţă am descoperit pe pielea mea arsuri.

După o vreme s-a făcut întuneric în casă iar după un timp am simţit-o cum se ridică de lîngă mine. Am picotit oarecît, aşteptînd-o. Probabil că era patru (nu se luminase încă de ziuă) cînd m-am sculat s-o caut. Am găsit-o lîngă Tînărul Bavarez. Dormeau ghemuiţi unul în celălalt. Am pus mîna pe torsul ei gol, să o trezesc.

– Ce vrei? m-a întrebat ursuză.

– Aici erai?

– Da. Ce, n-am voie? s-a burzuluit, întorcîndu-mi spatele.

Sunetul diafan, de care nu mai puteam scăpa, îmi străluceа rotund în minte.

15. Sunetul diafan de care nu reuşeam să mai scap îmi străluceа rotund în minte.

Exista oarece complet neverosimil în amintirea *lipsă* care-mi umplea universul cu mocirla unui val înăbuşitor. Era ca şi cînd în mintea mea ar fi

existat, simultan, două planuri de percepţie: unul verosimil, real, şi altul neverosimil, însă ceea ce era cel mai straniu, nu ireal, aşa cum ar fi fost de aşteptat, ci tot *real. Unul pe faţă, unul pe dos.*

Ce absurditate!

Sunetul mă învăluia, rotund, un *cristal* strălucitor diafan, tremurător - o OGLINDĂ invizibilă de sunet pur. Stăteam pe holul „clinicii", pe canapeaua *roşie* de vinilin, alături de Mona - şi mă gîndeam că, uite, au făcut ce au făcut şi sînt iar internat aici, tocmai de Sărbători, ca în fiecare an, de parcă ar fi trebuit să „eliberez" spaţiul meu vital pentru a lăsa locul liber altcuiva, care nu venea decît cu aceste ocazii speciale, la care eu nu aveam acces. Nevastă-mea rămăsese singură cu Tînărul Bavarez, cu otreapa aia de 17-18 ani „pe care-l iubea ca pe copilul ei". Mă-mbrobodise cu el, silindu-mă să-l primesc şi accept în casă ca pe o rudă - un puşti obraznic şi trufaş ca o monedă de tinichea imitînd un „cocoşel" de aur, lîngă o femeie care nu mai era „femeia mea", ci o *făptură* satanică şi rea. CEVA inexplicabil pentru mine, care o izgonise şi o înlocuise pe cea care mă iubise cîndva şi care, aşa cum îmi promisese de atîtea ori, se jertfise pentru mine. Cînd?

Dar cum să demonstrez toate astea? Şi cui? Şi de ce?

Cine m-ar fi crezut?

Mai tîrziu, stînd întins în rezervă, în întunericul nopţii, aveam să realizez, abia acum, retroactiv, diferenţele flagrante între cele două: faptul, de exemplu, că femeia mea avusese, în cutare zi, unghiile date cu o ojă *albă,* iar *cealaltă* cu o ojă *roşie.* Una intra într-o cameră şi ieşea cealaltă. Ca într-o scamatorie cumplită. Amănunte care, pe moment, îmi scăpaseră sau le considerasem un soi de „miracole" (sau farse).

Îmi aminteam disperarea ei, care răzbea uneori de dincolo de masca socială pe care eram siliţi să o purtăm. Lacrimile mute cu care mă îmbrăţişase uneori şi pe care nu reuşisem să o determin să mi le explice.

Oare ce blestem ispăşea? Sau ispăşisem, amîndoi?

Ce se întîmplase ATUNCI?!

16. Tot meditînd la imaginea aceea de lumină mi-am dat seama că mai existau şi altele în memoria mea, că mai existaseră probabil şi alte momente mototolite, ghemuite, strînse în folii mnezice care nu-şi arătau decît o singură faţă. Secvenţe stranii: „fotografii" de amintire străfulgerată luminos în care se ascundeau taine nedescîlcite atunci şi care îşi aşteptau o soluţionare ulterioară, de care uitasem. „Răsfoind" colecţia lor constatam îngrozit că, din fracţiuni de timp infinitezimale (privite într-o nouă perspectivă) se contura o altă poveste a vieţii mele, obscură - o realitate oarecum *paralelă* pe care, din nepăsare, o confundasem pînă atunci cu cealaltă. Şi, ca o unică şi de neînţeles concluzie, la un moment dat mi-a devenit evident că eram *schimbaţi,* substituiţi, conform unui anumit program - aşa cum lumea, cum ni se prezenta a fi, nu era decît un program cu care eram încărcaţi din cînd în cînd, cum se pune un arc într-o jucărie şi, la un cuvînt-cheie, sau la un ordin prestabilit, resortul se descărca, eliberînd în noi accesul la o lume interzisă. Eram trecuţi, nu tocmai fără cusur, în mod ascuns, dintr-un soi de *dublu* într-altul, la aceste schimbări rămînînd impregnate în memoriile noastre un fel de remanenţe inexplicabile pe care ni le disimulam cu sfială.

„Nu toţi vom adormi, dar într-o clipă, într-o clipită vom fi schimbaţi".

Stăteam alături de Mona şi, privindu-i chipul visător şi indiferent, mă întrebam cum de „nimerisem" - prin ce greşită alegere, tocmai în planul acesta „secund" al *desfăşuratei* vieţii mele? Cine îmi răpea, de ce şi cum - cele mai frumoase şanse şi momente dăruite mie - de cine? pentru a mă introduce fără voia mea în „varianta" asta din care nu mai reuşeam să mă întorc DINCOLO, înapoi, la soţia mea iubită din universul nemulţumirilor mai mici, cotidiene, şi al neprevăzutului anodin cu care eram obişnuit şi pe care-l înţelegeam. Prin ce soi de „UŞĂ" sau „OGLINDĂ" trecusem ca să mă pomenesc aici, într-un fel de revers de zaţ al lumii şi celor printre care evoluasem atît de „normal" în viaţa mea anterioară momentului în care ÎMI

AMINTISEM?

17. Timpul trecea. Am petrecut Sărbătorile (de iarnă, sau Învierea, sau, poate, şi unele şi celelalte) în „clinică". „Prietena" mea, „doctora", a refuzat categoric să-mi dea bilet de voie să plec şi eu acasă - nici Monei nu i-a dat, aşa că Noaptea Sfîntă ne-a prins „în stare de detenţie". Nici la mine, nici la ea nu mai venea de multă vreme nimeni în vizită.

După masa de prînz - o fiertură cu carne ceva mai cu grijă gătită decît în mod obişnuit - ne-am dat întîlnire pe canapeaua din hol, să bem cafea şi să fumăm împreună. Nu mai rămăseseră, în întreaga „clinică", în afară de noi, decît cel mult şase-şapte persoane, dintre care doi tineri - „colegul" meu de cameră (un brunet creţ, spătos şi foarte bărbătos) şi un tînăr depresiv, micuţ de statură şi timid, cel pe care-l remarcasem la internare lîngă Mona. Amîndoi erau destul de simpatici şi simţeam un soi de gelozie atunci cînd îi făceau, în mod evident, curte Monei. Însă ea părea să accepte să fie „regina balului" cu destul de mare uşurinţă şi chiar plăcere.

Ne-am aşezat pe canapeaua de lîngă cabinetul-cu-uşa-mereu-închisă, probabil unul dintre cabinetele acelea cu paturi paralele, cum era cel de *relaxo-terapie,* sau cu mese, cum era cel de *ergoterapie* - acum nefuncţionale; se renunţase la „iniţiativele" astea, aşa cum se renunţase la terapia prin artă. Metode ineficiente, sau prea scumpe. Sau, cine ştie, poate că necesitau o specializare deosebită, sau nu fuseseră apreciate ca „ideologice".

Cabinetul acesta nu avea nici o tăbliţă indicatoare. Uşa lui era mereu închisă.

Înainte de „Evenimente" discutam despre alte *probleme* - tema discuţiei noastre era alta - de exemplu îmi amintesc cum găsisem odată un studiu despre psihologia grupurilor în spitale - exista, cică, un adevărat „scenariu" psihologic - o GESTA a vindecărilor. Eu şi Mona, stabilisem noi, jucam rolul „pacientului mobilizator" - fiindcă noi eram cei „cu experienţă", care le dădeam celorlalţi încredere în eficienţa tratamentelor, stabilind un climat sentimental pozitiv.

Da, altădată jucasem şi *rolul* acesta, dar procedasem bine?

„Psihiatria" asta era, pînă la urmă, o unealtă de manipulare, a regimului, sau a cine ştie cui. Noi cunoşteam asta dinainte, pe pielea noastră. Restul populaţiei avea să o afle abia din presă, cînd cu scandalurile.

Dar, în afară de „violenţa socială", mai era şi altceva, greu de definit. MAI ERA CEVA, despre care nu spunea nimeni, niciodată, nimic. Un mare secret. CEVA.

„Se fac nişte experienţe", îmi şoptise Mona, la un moment dat. Aşa umblau zvonurile printre noi, în şoaptă.

„Medicamente?" o întrebasem.

Pe mine *experimentaseră* toate porcăriile lor - nu mai aveau ce să „experimenteze".

„Nu cred că medicamente", murmură ea. „*PE* noi".

Acum, după Evenimente, o dăduserăm pe religie. Plutea în lume un aer religios.

– Anticii îi treceau pe păcătoşi fără scăpare prin foc. Inchiziţia, însă, nu prea a înţeles despre ce era vorba, de fapt. Totul pleca de la un pasaj din *Epistola către corinteni* a Apostolului Pavel, care spunea că „mai bine să fie trecut" păcătosul „prin foc, decît să-şi piardă sufletul".

Numai că era vorba de un ritual religios, KATARSIS, nu de UCIDEREA oamenilor.

– De unde ştii? mă întrebă Mona.

Aici ne-am oprit din discuţie fiindcă apăruse brunetul cel creţ şi se îndrepta spre noi.

Mona pare încîntată. Îi face loc lîngă ea.

Celălalt se aşează şi-ncepe să-i turuie tot felul de aiureli vesele care pe ea o încîntă. Mă plictisesc şi mă simt lezat de atitudinea ei. Sînt gelos. Stabilisem, doar, că aici, la „clinică", Mona era „soţia-mea-de-spital".

Îmi dau brusc seama că şi relaţia asta dintre noi este tot o farsă, o GESTA absurdă şi copilăroasă pe care eu, ca un fraier, o luasem în serios. Mona nu-mi era nimic. Nu-mi fusese niciodată nimic. Nu

eram nimic unul pentru celălalt. Nici nevastă-mea. Nimeni.

Mă ridic ursuz şi plec în rezervă. Ca să nu mă mai gîndesc iar la faptul că nevastă-mea este singură acum cu Tînărul Bavarez încerc să rememorez „de unde *ştiu* eu că trecerea-prin-foc este un ritual". O imagine „pliată", o „poză-cu-o-singură-faţă" îmi străfulgeră prin faţa ochilor minţii. „Acum o să uiţi ce ţi s-a întîmplat, dar o să-ţi aduci aminte altădată şi, atunci, o să ai vreme să te gîndeşti cît o să ai tu chef la ceea ce ţi s-a întîmplat acum". O viaţă întreagă.

Ce fusese aia? O iniţiere, sau ce? Era în acelaşi demisol de vizavi de casa în care avea să stea, ani de zile mai tîrziu, aşa-zisa „sor'-mea". Şi, dintr-o dată, revăd flăcările teribile prin care treceam fără să mă ardă.

„Nu e foc", îmi spuneam în minte. „E o iluzie. Probabil hipnoză"...

„Nu e hipnoză" - mi-a spus Vocea.

Mă străduiesc să-mi aduc aminte *persoana* Vocii, dar nu mai reuşesc.

Şi-mi revine în cap cum ani şi ani de zile mă străduisem *să uit* cine fusese *persoana*. De ce?

Atunci mă întrebam: „cum să uiţi ceea ce ştii?" Şi, iată, acum reuşisem să uit.

În camera de la demisol mai erau şi alte persoane. Unele doar intrau, şi ieşeau imediat. Nici de ele nu-mi mai aminteam decît de frica tulbure că s-ar putea să trădez ceva. Era vorba de cineva care trebuia să plece în străinătate. Iar eu voiam să mor. Îmi venea să mor. Era cumplit.

– Vrea într-adevăr să moară? întrebă Cineva.

Şi Vocea îi răspunde: „Da".

– Şi de ce îl laşi?

„Tocmai de aceea. Fiindcă *cine va dori să-şi scape viaţa, o va pierde, dar cine va voi să moară, va fi lăsat*".

Brusc, imaginea prinde viaţă. *Atunci* mai fusese ceva. *Cineva* trecuse PRINTR-O OGLINDĂ. Cine?

Îmi aminteam cum *acela* intra şi ieşea *prin OGLINDĂ* afară, în stradă, de unde revenea pe uşă, ca să treacă, iar şi iar, prin OGLINDĂ, urlînd. Ceilalţi din încăpere sînt OAMENI DIN LEMN şi, atunci, după o vreme, eu trec prin foc - printr-un foc viu. „Ce vrei să iei cu tine"? mă întrebase Vocea înainte ca urgia să se dezlănţuie. „Tot restul *va arde* ".

Am luat, atunci, cu mine, o Biblie de la bunicu'. Ani de zile, după aceea, o ţinusem lîngă mine, la capătul patului, CA SĂ-MI AMINTESC. Şi nu-mi amintisem nimic. Uneori o luam în mîini, îi priveam coperţile arse şi mă întrebam cine le arsese oare, şi cînd? ACUM scosesem-din-adîncuri-de-uitare că, de fapt, ŞTIU. *Atunci* trecusem cu ea prin foc - şi revedeam cum o strînsesem la piept cînd trecusem printre vîlvătăi. Totul ardea împrejur, şi numai eu şi Biblia...

Dar cum fusese posibil una ca asta?

Nu înţelegeam. Reluam în forul meu interior, iar şi iar, imaginile acelea, acum perfect clare, şi nu înţelegeam. Deci trecerile prin foc şi prin OGLINDĂ puteau să însemne şi *altceva* decît raţiunea era dispusă a admite?

18. Într-un tîrziu a apărut în pragul rezervei silueta Monei. M-a întrebat în şoaptă:

– Dormi?

– Nu, l-am răspuns din întuneric.

– Ţi-e rău?

– Nu.

– Atunci vino şi tu să stai cu noi. Vrei?

– Sigur că vreau, l-am răspuns. Dacă o să stai cu mine...

– A, deci asta era? a rîs ea şi, cînd m-am apropiat, şi-a lipit obrazul de obrazul meu. Era moale şi pufoasă.

Se strînseseră în micul intrînd de lîngă rezerva ei toţi „pacienţii" care mai rămăseseră în incintă în noaptea aceea. Ne-am aşezat printre ei, pe una dintre cele trei canapele *roşii* din jurul pereţilor. După ce ne-am aşezat am privit în jur şi, abia acum, am remarcat că tînărul „curtezan" al Monei îşi ţinea faţa în palme, apăsîndu-şi (de i se albiseră degetele) nasul, gura, ochii. „Îşi ţine respiraţia!" mi-a trecut prin gînd.

Desen de Adrian Vlăsceanu

„*O face* azi, în zi de sărbătoare, *ca să scape*, nu?"

În aceeaşi clipă tînărul s-a aplecat înainte şi s-a prăbuşit peste picioarele noastre. Mona a întins mîna şi l-a atins - l-am atins şi eu - şi l-am simţit rece şi rigid. Mona a ţipat.

– A murit! Chemaţi repede pe cineva!

Eu m-am ridicat şi am deschis uşa camerei ei - paturile erau făcute - aşa că m-am întors în hol şi am ajutat, alături de ceilalţi, la ridicarea trupului rigid. Eram cu toţii moleşiţi de medicamente, aşa că abia am reuşit să-l aducem şi să-l întindem pe unul din paturi. După aceea ceilalţi au năvălit toţi, buluc, afară. Eu am ieşit ultimul.

În micul intrînd nu mai era nimeni. Nici pe hol. Însă, cînd am dat colţul intrîndului, două forme de lumină au apărut din capătul coridorului şi au trecut, albe, PRIN zidul rezervei din care ieşisem.

Am tresărit speriat. Asta ce mai fusese?

Apoi au venit din aceeaşi direcţie Mona şi asistenta aducînd o măsuţă cu diferite aparate. Au dat buzna peste mine, dîndu-mă la o parte să treacă.

M-am întors înapoi în rezervă, curios mai mult să văd ce fusese impresia aceea că trecuse cineva prin zid - am presupus că mai era acolo o uşă pe care n-o remarcasem.

În cameră erau PATRU femei: Mona, asistenta şi două tinere uluitor de frumoase, pe care nu le mai văzusem niciodată. Tinerele nu aveau pe ele decît halatele subţiri prin care le zăream pielea goală a trupurilor.

Puseseră un aparat electric la capul patului şi ţiuitul acestuia, ca şi dunga albă de pe ecran, semnalau că tînărul era MORT.

Femeile l-au făcut respiraţie artificială şi masaj cardiac. Inutil.

După încă vreo 15-20 de minute am ieşit din rezervă şi m-am îndreptat către rezerva mea. Tînărul era, evident, dus.

M-am lungit pe pat şi mi-am spus că pentru el era mai bine aşa. „Fericitul, îmi spuneam, ăsta a scăpat de toate necazurile. Şi, te pomeneşti că l-o mai fi şi iertat Dumnezeu, că a murit tocmai în noaptea asta sfîntă"...

Priveam în întuneric şi visam la părul de aur al Monei şi la absenţa aceea dureroasă din pieptul meu - la absenţa aceleia pe care o mai numeam încă „soţia mea". O voce stranie, de nimic, mi-a răsunat în urechi: „V-am mai spus de atîtea ori să n-o luaţi pe *scurtătură* !" (chiar aşa, subliniat).

„Intraţi şi ieşiţi şi voi, ca oamenii, pe uşă!"

Cînd m-am ridicat din pat se lumina de ziuă. Am ieşit pe hol. În dreptul scărilor l-am zărit pe tînăr viu-vioi, într-un costum elegant de oraş. Cobora scările încet, pe gînduri. Înainte să dea colţul pallerului şi-a întors către mine privirile o clipă, cu o expresie parcă mirată. Nu mi-a făcut nici un gest, nici un semn - nimic. S-a întors şi a coborît treptele mai departe.

M-am dus la rezerva Monei şi am controlat peretele. Nu exista acolo nici o uşă, nici o altă intrare. Cînd am ajuns în intrînd, Mona a ieşit cu o ceaşcă de cafea aburind în mînă şi cu pachetul de ţigări.

– Ai aflat? Şi-a revenit pînă la urmă, aseară. Am tras o spaimă...

– Da, l-am văzut adineauri, pe scări.

– L-ai văzut pe scări... a murmurat ea, meditativ. L-au externat de dimineaţă.

Am tăcut o vreme. Mona fuma şi bea cafea.

– Nu mai e altcineva în rezervă la tine? am întrebat-o.

– Nu, de ce?

Am deschis uşa şi am privit înăuntru. Rezerva nu mai avea nici o altă intrare.

În aceeaşi dimineaţă l-au externat şi pe creţul din rezerva mea. Înainte să plece m-a îmbrăţişat şi sărutat pe obraz, cu lacrimi în ochi. „Ce o mai avea şi ăsta"? m-am întrebat.

Nu mai rămăseserăm, în toată „clinica", decît eu şi Mona.

19. Zilele au trecut una după alta. Mi se dădeau „medicamente" de care n-aveam nevoie şi care îmi făceau rău. Problema era cu totul alta - dar cui să-i spun asta şi cum să-i explic? Şi ce?

„Mai e puţin şi or să-mi dea drumul. Trebuie să rezist", îmi repetam în minte.

Treptat, celorlalţi „pacienţi" li se dăduse drumul. Numai eu şi Mona rămîneam mai departe alci.

Probabil că, pentru mine, şi speranţa internării acestela fusese la fel de inutilă ca toate demersurile pe care le mai făcusem înainte. Fusesem condamnat, apriori, în lipsă, de un „for" tainic, de neînţeles. De ce? Nu ştiu. Condamnat poate de la naştere, fără nici o judecată. Condamnat apriori.

După amiază în „clinică" nu mai rămînea nici un doctor. Doar asistentele, paznicul şi noi.

Cu o săptămînă în urmă, Mona primise un bilet de voie. Rămăsesem singur toată sîmbăta şi duminica.

– Ei, cum a fost acasă? am întrebat-o luni.

– Un iad, cum să fie, murmură ea privind în jos. Mie îmi place aici.

– Cu mine? rînjesc eu, ud şi jalnic.

– Cu tine.

Mi-a povestit că afară sînt tulburări mari.

– Am auzit şi eu. Au transmis la buletinul de ştiri. La staţia de radioficare au început să dea buletinele de ştiri...

– Oamenii se schimbă, îmi spune Mona.

„Oamenii se schimbă", îmi repet în gînd. Da, era ceva adevărat în ce spusese.

20. Vremea a trecut şi a sosit şi ziua „eliberării". Nu ne aştepta nimeni la ieşire. Doar cele două ţigănci pe vine, de lîngă poartă, care s-au repezit să ne vămuiască.

Era o zi cu soare. Ne ţineam sacoşele cu lucruri în mîini. Tăceam. Ne-am despărţit la colţul străzii. Am luat-o pe jos spre casă - nu aveam chef să mă înghesui în maşinile transportului în comun.

Am constatat, uimit, că nu mai recunoşteam oraşul. Apăruseră case noi, magazine noi, alte firme, alte cuvinte.

Un sunet dlafan, rotund, mă învăluia, tremurător.

Am observat cu uimire cum unii trecători rămîneau în drum, ÎNLEMNIŢI pentru o clipă, după care porneau din nou, dar pe cu totul ALTĂ TRAIECTORIE. Se întîmpla un fenomen absolut străin, pe care nu-l mai observasem niciodată înainte. După opririle DE LEMN oamenii se schimbau şi la faţe - li se modifica fizionomia. Ceilalţi nu păreau să remarce nimic. Sau poate că se obişnuiseră cu această curiozitate... de după Evenimente.

Mergeam către soarele care răsărea. Era dimineaţă, devreme.

Şi, dintr-o dată, astrul a crescut vertiginos, apropiindu-se de Pămînt. Tot mai mare. Tot mai fierbinte.

Deşi era încă iamă, am simţit nevoia să-mi deschei haina. Pe stradă, după foarte mulţi ani, am remarcat că nu mai rămăsesem decît eu.

Căldura se făcuse insuportabilă. Am ridicat ochii spre învăpăierea aceea, mai mare decît văzusem vreodată.

Ajuns acasă am găsit-o pustie. Lucrurile „femeii mele" şi ale Tînărului Bavarez dispăruseră.

Am aşteptat-o luni de zile. Apoi ani. N-a mai revenit. N-am mai întîlnit-o.

Mona avusese dreptate - oamenii se schimbau. Era ca şi cînd înainte avuseseră *o singură faţă*, iar acum se depliau în alte dimensiuni, cu alte feţe. Un arc invizibil se desfăşura brusc în interiorul lor, modificîndu-i. Iar eu, tot „depliindu-mi" cutele acelor unităţi de timp infinitezimale, am făcut o stranie constatare - că romanul paralel al propriei mele vieţi care mi se dezvălula surprinzător şi de care nu avusesem habar mai înainte - pe care îl omiteam cu bună ştiinţă - ascundea pe *cineva*, sau *ceva* care ne vizita, periodic, poate pentru a ne programa, poate pentru a ne... curăţa o anumită dimensiune pe care nu am fi suportat să ni se revele în stare de conştienţă, poate cu complet alt scop. Oricum, „programul" acela începuse, de la un timp, să se deterioreze, nu mai funcţiona fără cusur, astfel încît puteam observa, dincolo de el, ascunzişuri curioase ale realităţii şi ale interiorului meu. Obscurităţi, şi aberaţii, şi atrocităţi de neînchipuit.

„Desfăşurarea" asta, nouă, era dureroasă.

Am reuşit, cu greu, să-mi găsesc alt servici. Am obţinut, prin judecătorie, o adeverinţă de divorţ în lipsă. Parcă nicl nu mai sufăr atît de tare din pricina celei care mi-a fost soţie. La început resimţeam sfîşietor absenţa ei - o căutam în fiecare zi prin toate locurile „noastre" vechi şi mi se părea că o văd peste tot. Vocea ei îmi răsuna în urechi. Îi simţeam traiectoriile de altădată, acum ca nişte mari goluri în casa părăsită.

Şi, după cîţiva ani, am decis să o caut pe Mona. Mi-era dor de ea şi speram ca, de astă dată, să se manifeste mai prietenos decît atunci, înainte, cînd o căutasem.

Am telefonat. Mi-a răspuns o voce de bărbat. .

– Aş putea vorbi cu Mona? l-am întrebat, cu oarecare dubiu.

– Cine o caută?

I-am spus cum mă cheamă şi am pretins că i-aş fi fost un vechi coleg. La o adică, îmi spuneam, nici nu mînţeam prea tare...

– Nu o mai puteţi găsi pe Mona la numărul acesta. De mai bine de un an stau eu aici.

– S-a mutat?

– Nu... A... murit.

Am tăcut, perplex. După o vreme conlocutorul necunoscut de la capătul firului mi-a răspuns că Mona a murit în nişte circumstanţe foarte stranii. Nici nu voia să-şi mai aducă aminte. Fără alte amănunte.

Mi-am cerut scuze pentru deranj şi am închis.

Asta e tot.

„Bucură-te Marie, Plină de har, Domnul este cu Tine.

Binecuvîntată eşti Tu între femei şi binecuvîntat e rodul trupului Tău, Isus.

Sfîntă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi.

Roagă-te pentru noi, păcătoşii, acum şi în ceasul morţii noastre".

mai 1994 - iunie 1995

21 *„Notăm în paranteză că cercetările militare asupra unor fenomene paranormale s-au desfăşurat cu caracter secret, mai ales în URSS, fără a se sinchisi prea mult cineva de aspectele ideologice şi politice. Dar şi o serie de persoane civile, mai ales din lumea ştiinţei, s-au arătat foarte interesate de fenomenele paranormale şi au căutat o portiţă de scăpare din capcana ideologico-politică. Şi au găsit-o, pretinzînd că au inventat o nouă ştiinţă, de origine socialistă, care nu contravine (aparent) materialismului dialectic şi care se opune (aparent) parapsihologiei ca disciplină burgheză.*

Denumirea aleasă - psihotronică - este cel puţin la fel de nefericită ca şi cea de parapsihologie. (...)

În anul 1967, cîţiva cehoslovaci, printre care Stuchlik şi Redjak, au descoperit şi au propus acest termen acceptabil pentru puterea socialistă. Astfel a luat naştere în Cehoslovacia psihotronica. În cîţiva ani, psihotronica s-a răspîndit şi în alte ţări socialiste ca Polonia, URSS, Bulgaria, România şi, limitat, chiar în unele ţări apusene, obţinînd şi adeziunea unor parapsihologi care au văzut în ea o alternativă, poate chiar interesantă şi, mai ales, posibilitatea unei colaborări nesperate cu colegii de breaslă de dincolo de cortina de fier şi atragerea sa în curentul mondial al cercetărilor parapsihologice.

În anul 1973, psihotronica s-a impus ca disciplină, odată cu înfiinţarea la Praga a Asociaţiei Internaţionale de Cercetări Psihotronice (International Association for Psihotronic Research; IAPR).

Astfel, pentru ţările socialiste, parapsihologia a devenit psihotronică iar fenomenele paranormale au fost denumite fenomene psihotronice.

Potrivit definiţiei propuse de IAPR, psihotronica este domeniul ştiinţific interdisciplinar care are ca obiect interacţiunile la distanţă între sistemele vii, respectiv între acestea şi mediul ambiant, precum şi fenomenele de tip energetic sau informaţional legate de aceste interacţiuni.

Psihotronica se consideră o disciplină independentă, între concepţia fizico-psihologică a parapsihologiei şi cea biologico-fizică despre lume."

(Adrian Păţruţ - DE LA NORMAL LA

Fandom Postdecembrist

Tabăra ATHANORIA - Pîrîul Rece, 24-28.02 '96

Raport de activitate (sau reportaj) de la „Școala de literatură SF"

Invitați străini din protipendata SF-ului mondial și „glumițe" în stil utecist ale nostalgicilor ceaușiști.

1. PREMISE. După „conferința de presă" de cu două zile înainte de vestita „tabără" ținută cu emfază de conducerea acțiunii la Casa Universitarilor ai fi zis că, prin această întreprindere va fi revoluționat SF-ul mondial. „Tovarășii profesori" Horia Barna și Bogdan Ștefănescu (primul lăudîndu-se cu colaborări la *Secolul XX*, cu cursuri de metafizică la facultatea „privatizatului" Mihai Coman de la *Scînteia Tineretului* și redactorat la *Evenimentul Zilei*, al doilea, *pour la bonne barbe de qui* - cum ar spune francezul - putem pomeni doar meritul de sefist că a fost profesorul de literatură veche engleză al talentatei scriitoare Ana Maria Negriță, Cristian Lăzărescu (celebrul autor al cunoscutei pelicule *Hăitașii* prezentată și de TVR la emisiunea *Star Trek* a domnului Mihai Bădescu de duminică de la ora 6) și Leonard Oprea, președintele Taberei - confratele meu de breaslă și de Uniunea Scriitorilor și bossul Fundației Colin din casa de pe strada *Arhitect Mincu* a răposatului scriitor din camarila regală Victor Eftimiu.

ATHANORIA '96 (numele taberei, ni s-a explicat cu morgă doctorală de către organizatori - provine de la ATHANOR - *creuzetul alchimic pentru transmutații* (ahaal uită-te domne', ei, asta da tehnică și tehnologie de secol 20 spre 21!) - te-ai fi așteptat ca ȘCOALA DE LITERATURĂ (SF) (vezi *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu) să fie cea mai importantă acțiune a partidului și guvernului din ultimii 47 de ani de la eliberarea țării prin cotropire de sub jugul imperialist capitalist de stat. ARSFANul și editura ATHENA + fundația Colin (adică Leonard Oprea brașoveanul) a anunțat premii în valoare de trei milioane pentru onorarea „învățăceilor" școlii sale. Au fost anunțați invitați străini din Anglia, Franța, Belgia, Danemarca și Republica Ungară. Cristi Lăzărescu își propunea ca, în cadrul atelierului său de scenaristică, să ne edifice, pe toți, cu privire la „arta narațiunii"- „pentru a deprinde oamenii să o facă mai cursivă fiind deficitară în literatura română și în film" (GM – întrebare în conferința de presă: - În tabără nu vor fi decît „ucenici" sau vor fi invitați și profesioniști români? Horia Barna: – Da. Și români. Leonard Oprea: – Noi nu sîntem profesioniști. Leonard Oprea: – Eu nu sînt amator. Sînt membru al Uniunii Scriitorilor. GM: – Și vor da extemporale cu tovarășii profesori ai școlii și profesioniștii? HB: – Da. GM: – Și invitații străini? HB: – Da. GM: – Și Cristian Tudor Popescu? Și Bogdan Ficeac? Și eu? HB: – Toți. GM: – Interesant... Și dacă nu vom fi cuminți și nu ne vom face lecțiile? HB (drastic): – Veți fi dați afară.)

Se promiteau (încă din invitație) „situații imprevizibile și neconvenționale". HB ne-a propus să transformăm aceste întîlniri (și orice fel de întîlniri). „Cît de puțin dinamice sînt întîlnirile de genul ăsta", s-a lamentat dumnealui.

S-a vorbit de un „joc interactiv" (ținînd cont de formularea folosită eu m-am gîndit imediat la ceva de genul „bîză cu calculatorul" sau „capra peste Macintosh"). HB: – „Intrarea și negocierea unui text" (nu sîntem lămuriți nici acum dacă tov. Barna are și specializare în marketing). Partea din cursuri revenind marchitanului era intitulată „Realitatea ficțiunii".

Domnul Bogdan Ștefănescu (le barbue) preconiza „o întîlnire de profesioniști" cu „obiective precise" (era, evident, o aluzie la IOR - instituția care îl susține moral pe tovarășul Nicu Gecse, proaspăt promovat în funcții de răspundere pe filiera spaniolă). Dl. ȘteFănescu (în conformitate cu grafia de pe ecusonul fabricat artizanal în tabără de magistru) ne-a vorbit despre „planificarea strategică a unor astfel de întîlniri", făcînd distincția între „aer neconvențional, care nu e același lucru cu aer de neserlozitate". „Vom promova scriitorul profesionist" pe „ criteriul înțelegerii realității cu care te confrunți", și ne-a dat exemplul doctorului. Întrucît, ceva mai devreme, tov. Barna ne dăduse, și el, „celebrul exemplu al doctorului pus să definească o situație conflictuală" și exemplul „femeii de serviciu", eu am început să-mi pun întrebarea cînd vor începe ăștia și cu „exemplul scriitorului"?

Barna H.: – Nu avem ce exporta în afară. Ministerul Culturii nu face mare lucru pentru artă". „Să îmbinăm calitatea cu comercialul - nu Sandra Brown!" (GM: Nu știu ce-or fi având ăștia, domne, cu bietul poet Ion Lilă.) „Vom face un ziar."

Leonard Oprea: „Atelierul va fi continuat de Fundația Colin și cîteva catedre de limbă engleză veche" (unde, precum spuneam, se pare că predă domnul - de astă dată - prof. ȘteFănescu istoria antică a SF-ului anglofon). LO: – „Cea mai bună lucrare va fi premiată - ed. *Athena* va alege dintre premianți o carte DE DEBUT."

Numărul invitaților preconizați: 20 de invitați străini și 100 de localnici (printre care și ministrul sporturilor, culturii și turismului pentru tineret și science-fiction.) „ Criteriile de selectare a participanților: apartenența, ca membri, la una din organizațiile de SF din țară" (inclusiv FNTSF - dar nu și secția de literatură pentru copii și tineret a Uniunii Scriitorilor din România). „Scriitori în devenire, exegeți, oameni din instituții române, "invitați de onoare". Medie de vîrstă: 30-40 de ani". Printre invitații chemați să-și dea extemporalul cu tovarășul profesor Barna H. și Cristi Lăzărescu: G. Mandics, Mironov, Hobana, Vlad Popescu, Nicolau, Mircea Opriță. Leonard Oprea își încheie dizertația pentru presă cu verdictul „Scriitori profesioniști nu avem". „Titlul de membru al USR nu definește calitatea de profesionist!"

GM: – Cine dă banii? LO+C Secu: – *Sedona* și *Fundația Pentru Tineret a Municipiului București* " (GM: O structură sefistă nouă, deci, FNTMB) „ARSFan vrea zece delegați, cel puțin, pentru WorldCon '96". LO: – „*O școală* ROMÂNEASCĂ de literatură ASIGURĂ PIAȚA OCCIDENTALĂ". „Vrem să vă schimbăm mentalitatea - că SF-ul e marginalizat. Că SF-ul nu e artă". „Vreți să deveniți profesioniști sau să rămîneți simpli cenaclișți?" (GM: „Vrem!" răspunseră în cor telespectatorii). GM: – Școlile astea vor fi plătite? De cine? De particularii care le urmează sau de stat? Cine vor fi profesorii (nediscreditați)? Jack London (după Sherwood A.) este unul dintre cei mai „schematizați" scriitori americani - ce școală a urmat? Cei cu „cursuri la noi" vor fi mai presus de ceilalți? După „școală" desființăm USR? (...) LO: „*Sistemul occidental* de lucrat la comandă". (GM: Eu îl știam, parcă, de *socialist.)*

2. REALIZĂRI TĂBĂRAȘE. Ajung în gară la Predeal cu grupul STRING (8 oameni - nu au venit la întîlnire Claudiu Murgan și Robert David - secretarii STRING-ului; e drept că, după ninsoarea de cu o zi înainte și eu mă temusem de o înzăpezire; însă vine Ancuța Amuzescu - președinta SOLARIS-ului, profesoară de fizică - și ne aduce un exemplar din primul fanzin *Ultraviolet* al SOLARIS-ului, cel mai vechi cenaclu SF din țară care, abia acum, după peste douăzeci de ani, reușește să editeze un fanzin prin entuziasmul Onei Frantz și al inginerului Bogdan Bucheru, cu texte ale noii generații postdiluviene). E ora 8 dimineața. Așteptăm vreme de mai bine de o oră autocarul promis să ne ducă cei 11 km. Pînă la urmă renunț și iau împreună cu un reporter de la *Radio - România internațional* o „ocazie" de ARO de vreo 1500 de lei de persoană. Îmi înghețaseră picioarele și eram ud de ninsoarea abundentă (probabil că astfel de „mici glumițe" UTC-iste intră în categoria strategiilor de UMILIREA SCRIITORULUI în statele fostului LAGĂR mai mult sau mai puțin comunist, dar, în mod cert, la noi, ceaușist și polițienesc, de către forțe oculte).

După „Festivitatea inaugurală" de sîmbătă, în care ni se vorbește de creația colectivă (cu „înaintași" de marcă: Anania și Bărbulescu, Marx și Engels, Ursula și Kaleghin) intrăm în „atmosfera creativă". Tov. prof. ziarist Horia Barna ne propune un soi de „joc de societate" și ne întreabă „care sînt grupurile optime de SF"? Oamenii își dau cu presupusul: doi - ca la deținuții americani, trei - ca la ocnașii de la sare, cinci - ca la galere. Eu propun 10.600, cîți s-au strîns ultima dată la Glasgow. Propunerea e respinsă. Tov. prof. decide că Glasgow-ul a fost un eșec.

După stabilirea a patru echipe, în prima zi îi pune pe deținuții taberei SF-iste să se întreacă între ei pe marginea unui text subcultural cu extratereștri insecte. Nu se înțelege prea bine ce trebuie să facă grupurile, dar „se negociază" al cui extraterestru e mai extraterestru. Tov. Barna dă note. A doua zi vine cu două planigloburi răsturnate să-i spunem noi ce reprezintă ele. Și să le dăm un nume. Eu îi propun să-i zicem Planeta LENIN, dar tov. prof. refuză. Pînă la urmă ne afirmă clar că el vrea un WarGame, așa că eu, ca reprezentant al unui club UNESCO (ONU) mă retrag (după ce sînt dat afară).

În „competiție" se remarcă grupul NOI din Focșani care, la întîlnirea finală se prezintă cu un bulan de bodyguard pe care-l mînuiește demostrativ în fața noastră ca să ne arate că știe să-i utilizeze. De altfel și tînărul premiant de la Tg. Jiu de la secția de „Artă plastică"

ATHANORIA '96

Între 24-28.02.1996 a avut loc la Pîrîul Rece, Predeal ATHANORIA '96, prima ediție a taberei internaționale de Science Fiction organizată de către ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE SCIENCE FICTION.

Tabăra s-a desfășurat pe trei ateliere de creație:

1. atelierul de creație literară coordonat de Bogdan Ștefănescu și Horia Barna

2. atelierul de scenariu de film coordonat de Cristian Lăzărescu

3. atelierul de arte plastice coordonat de Tudor Popa și Ovidiu Avram

Au fost 51 de participanți la Pîrîul Rece. În cadrul programului general al taberei s-au susținut șapte conferințe din care s-au remarcat cele prezentate de Pierre Jean Brouillaud (Franța), Bogdan Ficeac (România), Ellen Miriam Pedersen (Danemarca), Laurent Genfort (Franța), Carl Skovgaard Larsen (Danemarca).

Juriul concursului de literatură science-fiction, format din Bogdan Ștefănescu - președinte, Horia Barna, Florin Leodor Dănilă, Cătălin Badea Gheracostea și Michael Hăulică, a acordat premiul ATHANORIA '96 prozei *„Trei asasinate, cinci dimensiuni, apoi apfero"* semnată de VALANTIM din Timișoara.

LIVIU RADU (București) a obținut locul doi pentru povestirea *„Perenitatea gîndurilor"*. Locul trei a fost obținut de RADU PAVEL GHEO (Timișoara) pentru *„Ziua verde a lui Percival"*. Locul patru a fost acordat povestirii *„Peșterile de fum ale timpului"* de Ana Maria Negriță (București). Locul cinci a revenit lui CODRUȚ RĂCOȘANU (Focșani) pentru povestirea *„Kub"*. La concurs au fost înscrise 29 de povestiri.

Juriul concursului de artă plastică, format din Tudor Popa (președinte), Ovidiu Avram și Cornel Secu, a acordat premiul întîi lui CĂTĂLIN NEGREA (Tg. Jiu), ANDREI VLĂSCEANU din Focșani a obținut locul al doilea, iar CRISTI LĂZĂRESCU din București locul al treilea.

Concluziile taberei sînt foarte simple: scopul ei, de simulare a creației literare, plastice și filmice românești, a fost realizat. Atmosfera de exigență, de profesionalism, schimbul de informații, ca și cele patru ediții din ATHANOPANARAMA, simulatorul ficțional, adică foaia taberei, au făcut din cele cinci zile ale taberei zile de referință pentru SF-ul românesc, ediția a doua, 1997, fiind așteptată cu un interes deosebit.

Fax sosit la redacție din partea editurii Sedona

mini-interviu: Despre ATHANOR7A cu Leonard Oprea

- Leonard Oprea, ai fost unul dintre organizatorii acestei manifestări, de fapt ai fost şi directorul taberei. Care a fost intenţionalitatea care a stat în spatele manifestării? Ce s-a urmărit efectiv?

- Eu am fost numit... sau rugat să fiu director al taberei nu din punct de vedere organizatoric. Ceea ce s-ar putea numi organizare artistică a fost rolul meu. Această tabără oricum am înţeles că se organiza; cu mine sau fără mine, dar fiindcă la Conferinţa ARSFan am lansat o idee mai veche pe care voiam s-o înfăptuiesc fie că exista această tabără, fie că nu: necesitatea existenţei în România a unui atelier de creaţie literar, de tipul acelula al Ursulei Le Guin. Întrebarea pe care mi-am tot pus-o a fost de ce nu avem un scriitor de SF profesionist? Scriitori români nu sînt citiţi, nu sînt cumpăraţi ca cellalţi. Nu e vina nimănui că timp de atîţia ani, cu anumite excepţii, nu s-a depăşit nivelul cenaclist. Deci, ideea este de a procura specialişti, nu scriitori, pentru că ei au un grad de subiectivitate enorm, ci din lumea literelor sau din lumea ştiinţelor umaniste, care - prin natura profesiei lor - analizează diversele probleme de creaţie apărute în decursul generării unui text. Ca să concluzionăm, atelierul de creaţie are următorul scop:

1) să te înveţe meşteşug,

2) să reuşească să îţi creeze posibilitatea de a te manifesta în artă, profesia respectivă şi

3) să-ţi creeze premiza, dacă într-adevăr eşti foarte talentat, să devii o adevărată valoare literară.

Pe modelul acestui atelier (condus de Bogdan Ştefănescu şi Horia Barna) a apărut ideea de a se crea şi alte ateliere: atelierul de film care a încercat o extrapolare a filmului sub formă de analiză sintetică, în sfîrşit, mă îndolesc că s-a putut - sincer acuma - face ceva bun pentru că nu a existat material explicativ, dar asta a fost problema celui care s-a angajat să o facă - Cristian Lăzărescu; un atelier de artă plastică laureat cu premiul *Fundaţiei Vladimir Colin*, premiu în valoare de 300 $, atelier condus de Tudor Popa şi Octavian Avram, iar în aceşti oameni am avut totală încredere.

– Ce-mi poţi spune despre modul în care a fost receptată această tabără?

– Tabăra aceasta, din punctul de vedere al acestei idei artistice - atelierul literar, din cîte ştiu eu, este unică în România, iar în partea estică, în partea balcanică - din discuţiile purtate cu străinii - este o premieră. Nu există aşa ceva. Ea a mai fost importantă dintr-un anumit punct de vedere pentru că toate acestea au fost îmbrăcate într-o aură credibilă datorită premiilor existente:atelierul de artă plastică a primit premiul VLADIMIR COLIN (e vorba de puştiul ăla, Cătălin Negrea), iar editura ATHENA a oferit ca premiu publicarea romanului sau cartea pe care ne-o va prezenta cîştigătorul: Laurenţiu Antim Turcu. O continuare a acestei tabere este faptul că acest atelier de creaţie literară va fi continuat de FUNDAŢIA VLADIMIR COLIN împreună cu catedra de limbi străine a Facultăţi de Filologie din Bucureşti şi se va desfăşura lunar, sper, chiar în cadrul facultăţii. Şi cine vrea să participe, e liber să participe.

Cam astea sînt. Nu ştiu ce-aş mai putea să-ţi spun. În rest, din punctul de vedere al ARSFanului, a fost foarte bine organizată, cazarea excelentă, masa excelentă. Cam asta a fost.

A consemnat Ionuţ Bănuţă

Mă lămureşte că filmul său *Hăitaşii* a fost turnat după un text de Dino Buzzati. „Orice film are nevoie de o schemă". GM: – Fă-ne şi nouă schema filmului *Hăitaşii* . CL: – „Filmul *Hăitaşii* n-a avut nevoie de nici o schemă". Oricum, filmul prezentat pe post de domnul Mihai Bădescu înainte de *Star Trek* drept „primul film românesc de SF de televiziune", Cristi ne asigură că nu era un film SF. Oricum, ne asigură că filmul *Unora le place jazzul,* (demascînd caracterul corupt şi gangsteresc al plutocraţiei americane, GM) este un film de ficţiune, de referinţă. Aşa cum Cornel Secu este deja un teoretician „clasic în viaţă", incontestabil şi infailibil ca Papa de la Roma şi termen de referinţă pentru orice SF-ist drept credincios în SF (oricum, mai bine Secu decît ereticul Bugariu). Cristi ne învaţă apoi tehnicile de evitare a cenzurii prin montări specifice. Îi cer să ne dea exemple de astfel de tehnici din *Unora le place jazzul.* CL: –„Crezi că a avut probleme cu cenzura?" Pînă la urmă ne dă drept exemplu de cenzură americană finalul de la *Blade Runner* şi... *Andrei Rubliov*, care a rulat la noi fără scena finală cu caii (de ce sînt oare cenzuraţi caii în România?) (Socialistă, vreau să zic). Ca mare „schematist" român nl-l dă de exemplu pe Theodor Caramfil. Eu i-l propun pe Sergiu Nicolaescu. CrL: –„Nu! Nicolaescu nul E prea"... nu ştiu ce şi nu ştiu cum. „Caranfil e cel mai bun". Se pare că domnul Cr.Lăz. nu prea are la inimă Comisia pentru investigarea crimelor şi abuzurilor ceauşiste. Ne dă drept exemple de filme realizate în cooperare cu americanii un film dat pe *Antena 1* (n-am reţinut numele). Cr.Lăz.: - „*Hotel de lux* putea fi făcut şi pe vremea lui Ceauşescu - prea zice pe ocolite în loc să spună pe faţă" (GM: am mai auzit eu formularea asta pe undeva). Întrucît invitaţilor danezi nu li s-a găsit translator, aceştia, ameninţaţi de Cornel că nu le face decont dacă nu participă „la toate acţiunile taberei" stau, săraci, izolaţi, păziţi de un june deghizat în pirat, de la cenaclul NOI (cu aluzie la *New Age* sau *Novîi Mir* ?), privindu-l pe „don' profesor" cum vorbeşte tehnic în română.

Tudor Popa se joacă pe calculator. Apropo de scenarii, fiindcă noi sîntem o clasă de literaţi sau viitori scriitori în devenire, îi atrag atenţia că a uitat să precizeze faptul că multe scenarii (după care se fac uneori filme reuşite sau de succes) au o scriitură specifică, de un agramatism revoltător. Cr. Lăz.: – „Nu!" Dar cădem de acord că rareori scriitorii îşi scenarizează textele. Ne vorbeşte despre „efectul Kuleşov" al şcolii sovietice şi despre transtrav-ul şcolii române. Nu ştie dacă finalul filmului sovietic *Romanţă pentru îndrăgostiţi* foloseşte acel efect sau altul, fiindcă nu l-a văzut, în schimb presupune, la sugestia mea, că trecerea între secvenţe la *Easy Ryder* este în efect subliminal. Ne vorbeşte despre paralela între banda desenată şi scenariul de film.

La atelierul de compoziţie plastică al plasticianului Tudor Popa de la editura plastică Nemira (aflu abia acum că Tudor Popa este membru al cenaclului STRING încă dinainte de recuperarea mea din mainstream acolo-şa) nu am reţinut decît ideea expusă „în atelierul" său tinerilor elevi poliţişti: „Influenţa desenului SF asupra scrisului SF şi a scrisului SF asupra desenului SF", idee pe care nu a mai dezvoltat-o ulterior, la întîlnirea cu autorii SF, pentru că nu a mai avut cu cine: nu a venit nimeni să discute cu el, deşi eu îi invitasem să dezvoltăm ipoteza.

3. INVITAŢI. Domnul Mircea Opriţă n-a venit. Nici domnii Mironov, CTP (Adevărul mai mult literar decît artistic), Hobana, delegaţii englezi, etc.

E mai simplu de enumerat cine a venit (fiindcă numărul maxim al taberei a fost de 48 de „cursanţi" plus invitaţi - dintre care 5 au fost izgoniţi: Lucian Băbeanu, reprezentanţii cenaclului din Brăila şi o parte dintre cei din Braşov: Lungeanu, Ancuţa şi nu mai ştiu cine venise - nu a fost admis din Braşov decît Fane). Dintre „personalităţile" fandomiale, au fost două zile: Bogdan Ficeac (*România Liberă*), Michael Haulică (*24 de ore* - Iaşi) şi Cătălin Badea Gheracostea (*Astra* - Braşov) (ultimii doi au făcut parte şi din juriu la concursul de lucrări de acasă). (Premiul cel Mare - de 3 milioane sau, în presă, anunţat de pînă la 8 milioane - sub forma unei cărţi de Saşa Pană cu dedicaţia autografă a autorului pentru Vladimir Colin şi doamna Cordescu - extraordinar ce valoroasă carte! şi cînd te gîndeşti că mai sînt oameni în ţara asta care strîmbă din nas la preţurile de 10-20 de mii practicate de editorii care se respectă în specula pe piaţă a cărţii - Premiul cel Mare, cum spuneam, a revenit proaspătului nostru redactor colaborator la redacţia JSF - domnului valANTim = Laurenţiu Turcu. Subclasaţi, au rămas Liviu Radu, Ana Maria Negrilă şi încă trei nume, care au primit premii în cărţi: patru-cinci bucăţi de la editura *Sedona* a domnului Cornel Secu din Timişoara (cea mai remarcabilă dintre ele rămînînd *Cupa de cucută* a cunoscutului „exilant" român în Germania, domnul arhitect Gheorghe Săsărman, membru, cîndva, şi el, al Uniunii Scriitorilor şi al cenaclului MARŢIENII - al cărui remarcabil volum anterior amintea de Italo Calvino - care tocmai apăruse sub regimul de tristă amintire care „promova numai ruşi în SF", precum s-a arătat postrevoluţionar de către forurile competente).

În ultima zi a mai descins printre noi şi domnul Marius Gruia, redactor la Tele Radio Europa-Nova (67,43 FM) (redactor şi la Radio-Bucureşti). Au înregistrat pe video, pe tot parcursul taberei, fără a fi izgoniţi sau ostracizaţi, tov. profesor ignorant dar arogant Barna, Cr.L. şi echipa de la TVR Constanţa.

4. INVITAŢII STRĂINI. *Danemarca.* Domnul Carl Skovgaard Larsen, preşedintele fandomului danez, şi doamna Ellen Miriam Pedersen, traducătoare şi, dacă am înţeles eu bine din engleza dînsei şi din lipsa mea de ştiinţă întru această limbă, autoare şi de texte originale, membră a Uniunii Profesioniste a Scriitorilor danezi.

Franţa. Pierre Jean Brouillaud , Preşedintele *ASOCIAŢIEI PROFESIONALE DE SF DE EXPRESIE FRANCEZĂ ÎNFINI,* scriitor şi ziarist al Agenţiei *Reuter* şi Laurent Genfort (*MARELE PREMIU AL IMAGINARULUI PE 1995),* scriitor profesionist.

Sobrietatea şi profesionalismul expunerilor şi conferinţelor lor au contrastat în mod plăcut cu ilaritatea cazonă a "tovarăşilor" părţii române. Dar despre ei în numărul viitor.

Mihail Grămescu

(adică mîzgăleli) este fiu de poliţist (din cîte mi-a spus). Aflînd că şi domnul Laurent, francezul, scrie şi literatură poliţistă, Cornel Secu îl întreabă „de unde se inspiră" (cu gîndul că, la noi, ăştia, cu „genul poliţisto-miliţist" erau cam colaboratori ai Instituţiilor din dosarele cărora „se inspirau"). (Domnul Laurent n-a răspuns la instigaţii).

În categoria acţiunilor de Restauraţie utecistă a nostalgiclor punk ceauşişti intră şi reluarea tratativelor pe tema *Protocolului* tov. Nicu Gecse (care nu mai e tot *Protocolul* acela din *Curierul Naţional,* ci altul, dar cam tot acelaşi fiindcă, din nou, tratează problema UNILATERAL între ARSFan şi FNTSF, adică nu i-a în consideraţie structurile non-ceauşist-uteciste ale filierelor cenaclurilor studenţeşti cu autonomie universitară şi Uniunea Scriitorilor din România care aparţine de Ministerul Culturii cu statut de subminister - funcţia de preşedinte al ei fiind echivalată în tristul regim cu cea de ministru secretar de stat).

DESCHIDERE. LO: – „Vechea formulă cenaclieră este de clacă". Bogdan Ştefănescu: – „Să stabilim un alt gen de atmosferă - de plăcere" (...) „Noi sîntem mai degrabă diletanţi decît ageamii". LO: – „E primul *atelier literar* din România". (GM: Acum douăzeci de ani îl frecventam eu, cu Liviu Stoiciu, pe al lui Corneliu Omescu, la Casa de Cultură a sectorului 3).

Printre „evenimentele" taberei se înscrie gonirea lui Lucian Băbeanu (TVR Actualităţi) căruia i se refuză cazarea şi i se interzice să filmeze în tabără. Se vînturâ ideea „RomCon fără sprijin guvernamental" (MMM). Este acuzat consilierul ministerial Sorin Repanovici (MTS) că, din cauza lui, cică, nu merg relaţiile între FNTSF şi ARSFan.

În fapt ideea pare a fi: cine merge ca invitat la Los Angeles la WorldCon (26 aug.) (8 milioane de lei).

GM: – Pentru EuroCon-ul de la Vilnius cît trebuie?

CS: – Pentru acela e mai ieftin. Se merge cu trenul prin Polonia. Vreo 300.000 de lei.

Pentru RomCon, la Cluj, Cornel Secu (din Timişoara) a cerut 4 milioane de la conducerea Casei Studenţilor din Cluj în numele cenaclului VICTOR PAPILIAN (cu autonomie universitară) (cică).

CS: – „Pînă nu se semnează Protocolul nu pomim nimic pentru RomCon". „Din luna mai intrăm pe INTERNET ".

MMM anunţă o conferinţă de presă la care vor participa cei daţi afară de Mironov: Dan Trestleni şi Duvăz. Ea este supărată pe domnul ministru de anul trecut cînd i-a pus securitatea pe coadă.

Cristian Lăzărescu (în lecţia-curs de la secţia de artă cinematografică, teatrală, balet şi maniere elegante): – „Subintriga - sau plotul; plotul duce intriga, subplotul duce acţiunea". În cele cîteva ore pe zi rezervate, profesorul improvizat încearcă să facă o sinteză a întregii materii pe care a studiat-o el în anii de facultate (regie film) (sau scenariu film) (sau fizică). Drept exemplu ne dă: *Unora le place jazzul, Croaziera* şi *Balul pompierilor* de Miloş Forman.

Articolul a fost adaptat şi cenzurat de Ionuţ Bănuţă.

E.F. Benson

Incursiune în istoria literaturii HORROR (23)

Edward Frederic Benson (1867-1940), fiul unui arhiepiscop de Canterbury este considerat unul dintre cei mai cunoscuți specialiști în literatura și arheologia clasică, ce au studiat la Cambridge. Scriitor recunoscut - a publicat mai mult de optzeci de volume, inclusiv seria *Mapp and Lucia, Dodo* - a lucrat pentru British School of Archeology în Atena și a fost primar în Rye, în Sussex între 1934-'37. Cu toate acestea, Benson rămîne cunoscut în special pentru superbele sale povestiri horror și cu fantome, publicate în patru culegeri: *The Room in the Tower and Other Stories* (1912), *Visible and Invisible* (1923), *Spook Stories* (1928) și *More Spook Stories* (1934). Benson a fost întotdeauna interesat de fenomene psihice și fantome așa cum recunoaște în autobiografia *Final Edition* (1940): „(în) poveștile cu fantome... prin o selecție a unor elemente neliniștitoare, nu este prea dificil de a-l aduce pe cititor într-o stare mentală de agitație care duce apoi la teroare. Naratorul trebuie să reușească a se înspăimînta pe el însuși înainte de a-și înfricoșa cititorii". (apud Richard Dalby, Introducere la *The Collected Ghost Stories of E.F. Benson*, Robinson, London, 1992, p. XIII). Benson și-a început cariera sub influența lui M.R. James, Arthur Machen, Algernon Blackwood, în reviste precum *Pall Mall* și *Illustrated London News*. Numărul de Crăciun al lui *Windsor Magasine*, 1911, conține povestirea sa *How Fear Departed from the Long Gallery*. Fantomele din această lucrare sînt doi copii, uciși în secolul al șaptesprezecelea, care bîntuie o casă de țară. Persoanele care-i privesc mor imediat, dar totul va fi rezolvat și puterile lor supranaturale nu vor mai face rău nimănui datorită intervenției unei simpatice femei care-i „copleșește" cu compasiunea ei. Prima culegere este dominată de povestirea *The Room in the Tower* (Camera din turn, JSF nr. 60) în care accentul se pune pe vampirism prin intermediul unui vis periodic care-l bîntuie pe narator: fiind oaspete într-o anume casă, gazda îi rezervă „camera din turn". Visul devine realitate și, în mijlocul unei furtuni, simte cum o mînă i se așează pe umăr, iar în jur se răspîndește un miros „de corupție și descompunere" venit de la femeia care ocupase cîndva respectiva încăpere, femeie care se sinucisese. Remarcabilă este și *Caterpillars* în care se combină teroarea sau scîrba - produsă de omizile - înzestrate cu clești de crab - ce colcăie prin patul victimei, cu temerile de fiecare zi ale oamenilor de a nu cădea pradă unei boli necruțătoare (în cazul nostru cancer). Benson a mai scris și una din cele mai celebre povestiri cu vampiri (*Mrs. Amworth*) cu atît mai terifiantă cu cît are loc într-o atmosferă modernă, eroina fiind o femeie între două vîrste, zîmbitoare și binevoitoare. Este o prezență plină de viață și voluntară, cu un rîs molipsitor, întotdeauna veselă și plină de entuziasm în ceea ce privește problemele satului; numai că, în realitate, ea este un vampir cît se poate de dezgustător ce se hrănește de predilecție cu adolescenți. La fel de dezagreabilă este și povestirea *Negotium Perambulans* în care un moșier din Cornwall deranjează în mod necugetat un anume „lucru" din locul său bine stabilit. Toate evenimentele ce urmează sînt descrise cu un limbaj măsurat, de savant, fapt care le face mai terifiante, dar și mai plauzibile. În cele din urmă „lucrul" se dovedește a fi o creatură gigantică asemănătoare unui melc care răspîndește o lumină fosforescentă. Eroii povestirilor lui Benson se manifestă în perechi, de obicei naratorul și prietenul acestuia; numele nu contează pentru că se schimbă mereu. Ei închiriază case de vară în zone pitorești ale Angliei, case care de obicei par minunate, inundate cum sînt de o vegetație plăcută. După o anumită perioadă încep să apară diverse probleme sau întîmplări ciudate care, pe măsură ce trece timpul, devin din ce în ce mai cumplite pînă la momentul culminant, întîmplat de obicei în cursul unei furtuni cu tunete și fulgere; apoi, printr-o anumită ispășire sau reconciliere, totul se rezolvă și lucrurile reintră în făgașul lor obișnuit. O serie de povestiri se referă la întîmplări din trecut care nu au nici o legătură cu prezentul narator; acesta este un fel de spectator care doar declanșează o anumită calamitate sau chiar crimă, nefiind implicat în mod direct. Așa cum arată Joan Aiken într-un *Cuvînt înainte* la ediția citată (p. VLLL) toate aceste case atît de confortabile la o primă vedere, dar infestate de un rău sinistru, par să reprezinte „starea incipientă" de dezvoltare a

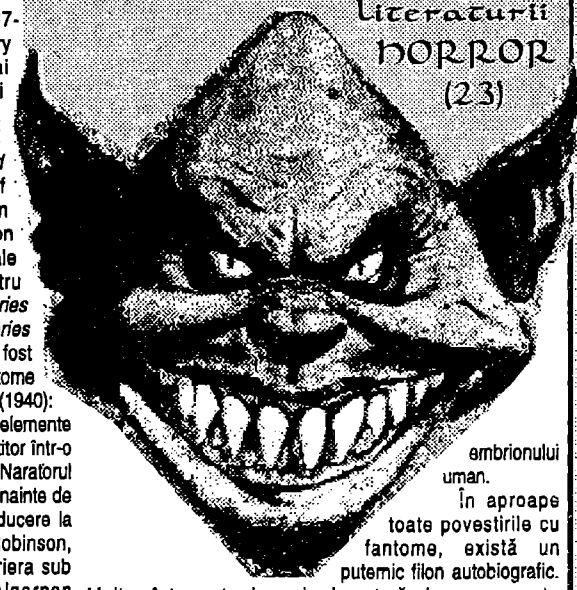

embrionului uman.

În aproape toate povestirile cu fantome, există un puternic filon autobiografic. Multe sînt narate de un burlac al cărui nume nu este pomenit, dar pe care l-am putea considera a fi Benson. Naratorul se află adesea în lungi călătorii în care își poate termina nestingherit manuscrisele. În *Horror-Horn*, acțiunea are loc în Alpi, unde naratorul descoperă o femeie preistorică, goală și părooasă care dezmembrează o căprioară vie, femeie setoasă de sînge, care apoi îl urmărește pe pantele înghețate. Alte zone favorite ale lui Benson (cel puțin în povestiri), Elveția, Egipt, Riviera italiană, Sussex.

Cu anumite excepții - care întăresc regula - femeile sînt rareori eroinele principale ale lui Benson; cînd o fac (vezi d-na Amworth), rolul lor este convingător și sinistru; ca și în cazul doamnei Ray și a lui Judith din *The Sanctuary*, ambele obișnuite cu sacrificiile umane. În *The Corner House*, o femeie își duce soțul la exasperare pentru ca apoi să-l ucidă. În *The Bath-Chair*, Alice Faraday care-și disprețuiește fratele, conspiră cu fantoma tatălui ei mort, pentru a duce la bun sfîrșit o crimă supranaturală ce avea să fie realizată în scaunul cu rotile al tatălui. În *The Face*, eroina principală este de data aceasta victimă. Destinul tragic care o așteaptă pe Hester Ward, visul periodic, portretul celui care o atacă în vis, orășelul de pe coastă în care se refugiază și care se dovedește a fi reprezentarea exactă a ambianței în care avea loc visul, toate acestea nu sînt decît elemente disparate care prin închegarea într-un tot unitar duc la punctul culminant al povestirii, la o inevitabilitate mai mult decît sinistră. Hester se deosebește complet de celelalte „scorpii" creionate de Benson pentru că este complet inofensivă și a dus tot timpul o viață ireproșabilă. De altfel, după părerea unor critici, această povestire exprimă literar animozitatea autorului împotriva sexului slab produsă, probabil, și de „necazurile" pricinuite de o mamă cu o comportare cel puțin stranie. Cu toate acestea, dacă ar fi să caracterizăm pe scurt eroinele sale, femeia arhetipală este cea care încearcă întotdeauna să recîștige rolul predominant în viață și societate - prin orice mijloace.

Un alt personaj arhetipal al povestirilor cu fantome ale lui Benson este „bărbatul/ spectru care șchioapătă". Tatăl-fantomă al lui Alice Faraday șchioapătă vizibil. Fantoma mînioasă din *Naboth's Vineyard* șchioapătă; la fel și nevăzuta, dar terifianta persoană care fluieră în *A Tale of an Empty House*. La un nivel superficial de interpretare, așa cum arată Joan Aiken, p. XI, "cel care șchioapătă" - indiferent de povestire - pare să fie o combinație între tatăl scriitorului - cunoscut ca avînd o comportare cumplită chiar și cu fiii săi - și directorul școlii la care acesta a învățat.

Dar considerînd și infirmitatea vădită a lui Henry James, *The Jolly Corner/ Urmărirea* în *Proză fantastică americană*, Minerva, București, 1984, vol. 2, - pe care cu siguranță că a cunoscut-o - dar și la altele semnate de Oscar Wilde sau Sheridan le Fanu, am putea considera că fantoma care șchioapătă este întruchiparea a ceea ce ne bîntuie și ne înfricoșează în ultimă instanță: *doppelganger*-ul, cealaltă latură a eului nostru.

BOOKSHOP

Ultimele noutăți HORROR în Anglia

DARK LOVE (Dragoste întunecată), ed. Nancy A. Collins, Edward E. Kramer, Martin H. Greenberg, New English Library, Hodder & Stoughton, London, 1996, 402 pg.

Editată de trei nume cunoscute în horror-ul contemporan (Nancy Collins, autoare a unor succese precum *Paint It Black, Wild Blood, In The Blood, Sunglasses After Dark*; Edward Kramer, editorul lui *Grails* și autorul lui *Confederacy of the Dead, Phobias, Tombs, Forbidden Acts;* Martin Greenberg, profesor de literatură, critic și antologator a aproximativ 600 volume și cu o introducere de T.E.D. Klein, antologia de față cuprinde - așa cum indică și subtitlul - douăzeci și două de povestiri de „patimă și obsesie". Toate poveștirile pot fi încadrate în ceea ce unul din maeștri horror-ului de la începutul secolului, Arthur Machen, numește „cele mai stranii zone ale psihicului". Totul este exprimat cît mai explicit și cu destulă lipsă de politețe; nu se respectă nici un tabu și nici măcar bunul gust. Accentul se pune pe dragostea oarbă - și totuși umană - a omului obișnuit. Antologatorii - dar și scriitorii - par a considera că nu există dragoste fără obsesie și obsesia este, de fapt, tema de bază a povestirilor; în adîncul sentimentului de dragoste este uneori o relație - poate inexplicabilă - între dragoste și violență. Frica și teroarea povestirilor are drept sursă frica de Celălalt, fie el un prieten, un vecin sau un străin care face autostopul; motivul este simplu: nu vom ști niciodată ce se întîmplă în mintea Celuilalt. Volumul se deschide cu o povestire de Stephen King (*Lunch at the Gotham Café*) - în care specialitățile zilei sînt totdeauna în sînge - și se termină cu una a lui Douglas E. Winter (*Loop*). Kathe Koja (*Pas de Deux*) ne introduce în intimitățile unei balerine niciodată satisfăcută de nenumărații ei amanți în timp ce Richard Laymon (*The Maiden*) ne arată ce se poate întîmpla cînd un sadic se asociază cu un masochist. Alte povestiri remarcabile sînt cele ale lui Ramsey Campbell (*Going Under*) Kathryn Ptacek (*Driven*), John Lutz (*Hanson's Radio*), David J. Schow (*Refrigerator Heaven*), Basil Copper (*Bright Blades Gleaming*). O antologie foarte interesantă pentru un cititor al anilor nouăzeci.

RULERS OF DARKNESS (Stăpînl al întunerlcului) de Steven Spruill, New English Library, Hodder & Stoughton, London, 1996, 392 pg.

Ultimul roman al americanului Stephen Spruill, autor printre altele a lui *Hellstone, The Genesis Shield, The Psychopath Plague, The Imperator Plot*. Un roman ce constituie o nouă viziune asupra vampirilor. Dispar din fața ochilor cititorului caninii, lilieci sau mantia lui Dracula, usturoiul și crucifixele. Vampirul lui Spruill este o nouă creatură, nu inumană, nu un mort viu, ci un om cu o genă recesivă incredibil de rară care alterează sîngele și prelungește indefinit viața. Problema este că acești hemofagi, cum se numesc ei înșiși, trebuie să se hrănească cu sînge uman pentru a trăi. Fără sînge vor muri - în cele din urmă. Un roman în care vampirii devin cu adevărat personaje demne de sfîrșitul secolului al douăzecilea. Eroul este un vampir bătrîn de secole, un hemofag, ce a trăit doar cu sîngele criminalilor, al celor care meritau să moară, un erou aflat în contradicție cu semenii săi cărora încercase să le insufle aceeași „lege" morală. Numai că ceilalți nu sînt atît de puternici ca și el și nu-și pot înfrîna instinctele animale, nedorind să-și recunoască „originea" umană, așa că pînă la urmă detectivul Merrick Chapman din poliția din Washington trebuie să-l distrugă pornind de la uciderea brutală a unei tinere găsite cu beregata sfîșiată. Un amestec ingenios de horror, thriller medical și acțiune polițistă într-un roman de ținută.

România - spațiu de sinteză

Și poate, drept continuare naturală a numărului anterior, nu ar strica să vedem ce s-a întîmplat și la noi în țară. Să nu uităm că românul ocupă o poziție de excepție pe această planetă. Se află în zona în care Occidentul se întîlnește cu Orientul. O zonă geografică de o frumusețe de nedescris, care a generat și dezvoltat o Minte capabilă să simtă și să intuiască, aproplindu-se de Tibetani, dar și să măsoare și să construiască într-o manieră specific occidentală. Din acest motiv, aș îndrăzni să afirm că, într-un anume fel, românul este predestinat înțelegerii Științei Complexității - această îmbinare echilibrată între Rațiune și Intuiție, între Știință și Filosofie. Și iarăși revin cu observația că, poate nu întîmplător, unul din sufletele ce a animat activitatea la Santa Fé, S. Kauffman, este fiu de români.

Deci, în 1988, la numai un an de la prima conferință de la Santa Fé, are loc, la Odorhei, prima întîlnire națională,

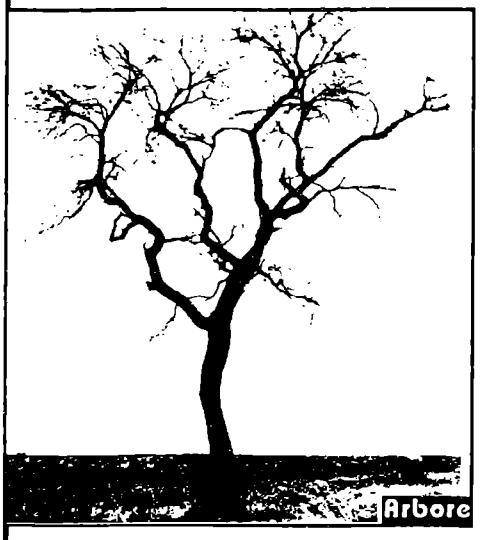

Arbore

organizată de Academia Română și Institutul de Fizică Atomică. Sufletul acestei prime conferințe, ce a reunit specialiști din domenii diferite, preocupați de fractali și haos, de autoorganizare și stabilitatea sistemelor complexe departe de echilibru, a fost (și este și azi la fel de incitant în ale complexității), Andrei Dorobanțu. Împreună cu Academicianul Radu Voinea, (primul care a introdus în cursul de mecanică un capitol dedicat fractalilor, tranziției la haos - autor al cursului de *Sisteme Dinamice*, editat de Politehnica bucureșteană), doamna Adelina Georgescu - matematician (autoarea unela din primele cărți despre *Sinergetică* publicate în țară, și a unei monografii despre soliton, haos determinist și turbulență, etc.), și, cu ajutorul gazdelor care au fost la înălțime, din toate punctele de vedere, Andrei a reușit să arate lumii științifice din țară și străinătate, că acest domeniu al cunoașterii, ce părea privilegiul unor țări dezvoltate, este bine conturat și la noi. Că există toate premisele necesare înființării unui Institut pentru Știința Complexității. Și, cunoscînd spiritul de creativitate specific românului, sigur rezultatele nu ar fi întîrziat să apară. După cele prezentate însă în numărul anterior, nu este de mirare că acest institut nu s-a putut înființa nici pînă azi.

În schimb, în 1993, alcătuind un mic grup de inițiativă format din Dl. Radu Voinea, Mircea Rusu, Andrei Dorobanțu, plus subsemnatul, și ajutați de un om de mare deschidere spirituală, Academicianul Nicolae Teodorescu, matematician, am reușit să înființăm, în cadrul Asociației Oamenilor de Știință din România, o comisie pentru Știința Complexității. Organizînd întîlniri științifice, asigurînd și ușurînd schimbul de informații în acest domeniu "fierbinte" al cunoașterii, Comisia pentru Știința Complexității spera să formeze specialiști, în special din rîndul tinerilor, pentru a se atinge cît mai repede, "masa critică" necesară înființării primului Institut național cu această titulatură, care să potențeze și să apere rezultatele muncii unor oameni ce înțeleg să se dedice studiului profunzimilor lumii în care sîntem scufundați.

Printre participanții la aceste manifestări organizate de comisia mai sus amintită se numără și fani SF, remarcîndu-se încă o dată faptul că SF-ul atrage oameni deschiși, ce nu se sperie de NOU. Din contră! O parte din ei sînt membri ai Cenaclului String, înființat în 1989 în Politehnica din București, cenaclu care a găzduit numeroase mini-cursuri de Știința Complexității. Iar taberele SF de la Voineasa sau de pe insula Atlantykron, sînt mai mult ca sigur, prin conținutul lor științific și cultural suficient de rare în lume, pentru a avea de ce și cu ce să ne mîndrim. Căci, atunci cînd nu ne ajută unii să ne facem de rîs, știm să fim în frunte.

Și, înainte de a trece mai departe, profit de ocazie să mă mîndresc și eu puțin cu grupul de foști studenți, actuali colaboratori și prieteni, ce alcătuiesc nucleul de cercetare privind Știința Complexității în cadrul Institutului de Geodinamică al Academiei Române. Întîlnirile pe care le-am avut cu fandomul din întreaga țară, din Iași și Buzău, Pitești și Zalău, Ploiești și Giurgiu, Cluj și Timișoara, au valorificat și o parte din munca lor de cercetare, de studiu bibliografic, de structurare de programe de prezentare, răspîndite de fiecare dată pe dischete (sperăm fără virușl), în lipsa banilor pentru multiplicare pe hîrtie. Pe rînd, fără a însemna o ordonare după vreun criteriu de valoare, este vorba de: Cristian Șuteanu - se ocupă de înțelegerea și utilizarea conceptului de criticalitate autoorganizată, de aspecte universale în procese de fragmentare, dar și de poezie sau mici schițe fantastice (una publicată și în *Jurnalul SF);* Cornelia Munteanu - studiază fenomenul de morfogeneză și autostructurare a viului, implicațiile conceptului de biostructură (termen introdus pentru prima dată de românul Makovski) în cercetarea teoretică și experimentală a biosenzorilor; Cristian Ioana - pasionat de matematică dincolo de formule, de fenomenul instabilităților haotice și de tehnicile speciale ale măsurătorilor electronice în biologie; Edmond Crețu - pasionat de studiul și controlul proceselor haotice, al rețelelor neurale și sistemelor fuzzy, dar și cunoscător în ale tehnicilor Yoga și Mihai Ciochia - laureat la mai multe concursuri de grafică SF, autorul afișului EUROCON '94, dar - de fapt - cel ce studiază Știința Complexității pentru a delimita aplicații în urbanism și arhitectură, studiază forma dincolo de simplul aspect. Sînt oameni deosebiți care au înțeles că pionieratul în orice domeniu este dificil. Sînt cei care muncesc fără a-și condiționa activitatea de o "plată" imediată, căci au înțeles

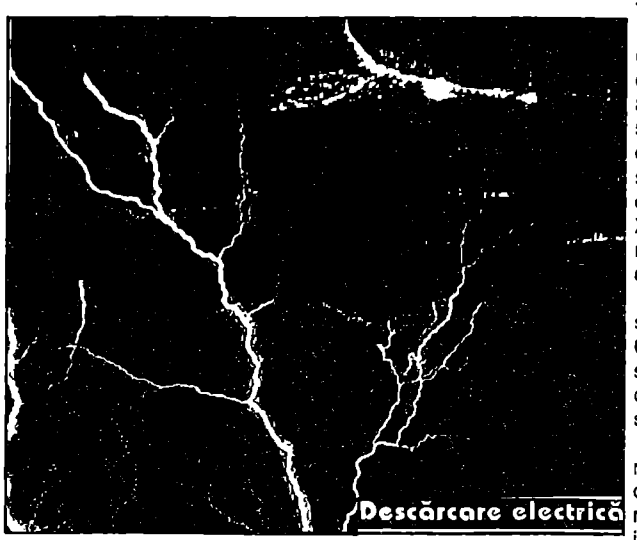

Descărcare electrică

că, în primul rînd, principalii beneficiari ai muncii sînt ei înșiși.

Și, în încheierea acestui ciclu introductiv în ale complexității, revenind la opinii exprimate pe plan mondial, să marcăm faptul că asistăm la realizarea unui nou tip de sinteză. Se abordează domenii dintre cele mai variate pentru a descoperi în ele ceea ce este "universal", se tratează unitar fenomene și structuri dintre cele mai diferite, apropiindu-se prin întrebări de rădăcinile lor comune. Se poate spune că acestă Știință a Complexității se află "în căutarea întregului". Nu se știește să constate similaritățile de formă între un neuron, o descărcare electrică pe cer și un copac fără frunze, sau între rîurile unui bazin hidrografic și vasele sanguine - și să elaboreze tehnici comune pentru cercetarea lor. "Studiul haosului sparge granițele care separă disciplinele științifice" spune J.

Bazin hidrografic

Gleick, "criza specializării a fost răsturnată în mod dramatic", spune un responsabil cu finanțarea cercetării americane.

Noul fel de a privi lucrurile a provocat, deja, schimbări importante în domenii dintre cele mai diverse ale activității umane: în modul astronomilor de a aborda studiul sistemului solar, în modul oamenilor de afaceri de a lua decizii, în modul politicienilor de a trata problemele tensiunilor și conflictelor. La fiecare universitate importantă și la fiecare centru important de cercetări al unor corporații, se găsesc teoreticieni care se apropie întîi de haos, fractali, de sinergetică, altfel spus de știința complexității și în al doilea rînd de specialitățile lor nominale. Numeroși cercetători consideră că știința secolului XX va rămîne în istorie pentru trei realizări: teoria relativității, mecanica cuantică și știința complexității.

Să deducem din toate acestea că știința complexității reprezintă o soluție? Că marea problemă a super-specializării, a separării și dușmăniei dintre om și mediu, dintre grupuri sociale etc. este pe cale să se rezolve?

Prigogine arată că noul tip de sinteză ne învață, printre altele, respectul față de lumea în care trăim și, odată învățat respectul pe care teoria fizicii ni-l impune față de natură, trebuie să învățăm totodată să respectăm celelalte abordări intelectuale, fie ele tradiționale (populare) sau științifice, să respectăm celelalte tărîmuri ale aventurii spiritului: arte, filozofii, religii, să fim capabili de a stabili acele "comunicări inedite" între ele, în filoanele lor, să percepem întregul pentru a ajunge în final în măsură să facem față exigențelor fără precedent ale epocii noastre.

Florin MUNTEANU

editura ATHENA

o carte bună, o lume mai bună
every good book, a better world

Editura ATHENA este una dintre cele mai tinere edituri şi s-a manifestat pentru prima dată anul trecut la tîrgul internaţional de carte aducînd în faţa publicului cititor lucruri de care celelalte edituri, cu excepţia Nemirei, s-au ocupat mai puţin sau deloc. E vorba de ceea ce s-ar numi o încercare de diseminare a culturii româneşti în afara graniţelor. Primul act al acestei edituri a fost publicarea unor volume bilingve şi bibliofile, cu caracter de album: un eseu al lui Mircea Eliade despre destinul culturii româneşti, o conferinţă (inedită şi în România) a lui Constantin Noica despre modelul Cantemir şi o selecţie din Nichita. Anul acesta editura a scos primele patru cărţi conform standingului autoimpus: aliniere cu Humanitas, Nemira, RAO, etc. E vorba de colecţia OM: *Noaptea totalitară* - Vladimir Tismăneanu; colecţia MAGUS: *Celţii şi extratereştrii* - E. Coarer-Kalondan & Gwezenn-Dana; *Viaţa lui Petre Ţuţea* - A.I. Brumaru; colecţia VLADIMIR COLIN: *Labirintul morţii* - Philip K. Dick. Mai există o colecţie intitulată CREANGA DE AUR în care vor apare acele cărţi care "se constituie ca arhetipuri", prima carte: *Arthur, regele Camelotului* - T. H. White.

În colecţia VLADIMIR COLIN nu vor apare numai volume de science fiction pur, ci şi de fantasy, heroic fantasy, etc.

Un lucru foarte interesant este faptul că editura intenţionează să publice autori români. Deja se pare că tratativele în vederea stabilirii unui contract cu Florin Pîtea sînt foarte avansate.

În ceea ce priveşte autorii mari ai sefeului editura ATHENA s-a axat pe cîţiva: Philip K. Dick (inclusiv cu celebrul său roman *Flow my tears, said the policeman);* Roger Zelazny; Philip Jose Farmer.

Adresa: Calea Moşilor 213, bl. 21A, et. 6, ap.45; Tel.: 6103491; Fax: 222794

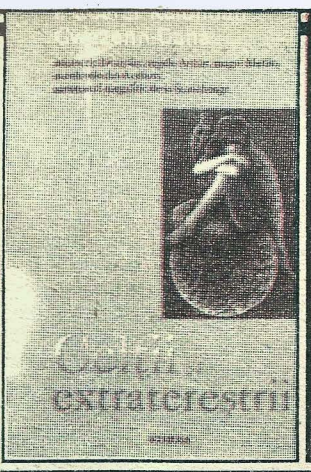

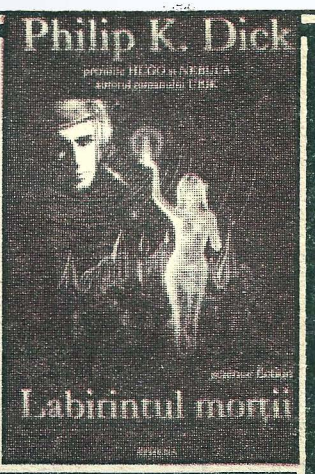

E Coarer-Kalondan & Gwezenn-Dana - Celţii şi extratereştrii, 216 pag.
Philip K. Dick - Labirintul morţii, 220 pag.

LADISLAU DARADICI (Deva) - După cum vezi materialul a picat la fix. Trebuie neapărat să discutăm telefonic f.f.f. urgent. Ce s-a întîmplat cu telefonul vostru? Sună-mă sau fă să-mi parvină un număr la care să te pot contacta. Aştept prozele şi articolele promise. E foarte urgent articolul despre A.V. Mircea.

RADU PAVEL GHEO (Timişoara) - Da' un text mai lunguţ, mai serios, cînd binevoi-vei a trimite? Nu de-alta, da' m-am gîndit s-o punem de-un medalion.

LIVIU MELINTE (Iaşi) - "Chemarea" e OK. Trimite o scurtă prezentare.

VIOREL ŢIŢEI (Buzău) - Am reţinut "Vă aşteptăm să ne luăm revanşa". "Mărturie despre Sfinx şi Măscărici" nu e publicabilă nici la nivelul literar, nici la cel ideatic, iar argumentaţia e subţire.

JEAN-LORIN STERIAN (Constanţa) - 1) Tu de ce scrii sefe absurd? 2) Tu de ce scrii sefe absurd? 3) Tu de ce scrii sefe absurd? Mai trimite nişte absurdităţi, dar nu numai (personal, am gustat mai mult pilulele - publicate de altfel).

MATEI-ALEXANDRU MOCANU (Zimnicea) - Mai ai puţintică răbdare. Textul trimis a ajuns la Mihail Grămescu.

FLORIAN DAVID (Piteşti) - Am primit textul şi desenele. Proza e interesantă ca premiză şi poate deveni un text bun. Vom discuta mai pe larg la telefon.

GEORGE CONSTANTINESCU (Constanţa) - Am selectat (cu titlu de încurajare) cîteva dintre desenele trimise. Perseverează. Mai ales în însuşirea tehnicii desenului şi a proporţiilor. Nici cu compoziţia nu stai strălucit.

NICOLAE VIOREL SAVA (Alba-Iulia) - Un incredibil salt... înapoi. Desenele sînt extrem de expediate şi, vizibil, făcute-n grabă. Tot ceea ce a făcut obiectul discuţiilor noastre anterioare (epistolare) pare să fi dispărut definitiv. Ca să devii membru al unui cenaclu e suficient (în principiu) să fii contact cu cel mai apropiat cenaclu de tine.

MARIAN GRIGORE (Tg. Mureş) - După cum ai putut observa, de cîteva numere, am reluat rubrica semnalelor editoriale. În general, adresele editurilor au fost publicate deja, dar în urma solicitărilor le putem pune din nou la dispoziţia doritorilor. E suficientă o simplă scrisoare. Părerea despre cărţile apărute cred că transpare suficient de limpede din recenziile respective.

MIREL FLORICICĂ (Galaţi) - Am reţinut una dintre proze. Mai multă atenţie la gramatică.

MARIUS & CIPRIAN POP (str. Bucegi, nr. 4, bl. K2, sc. B, et. II, ap. 25, Hunedoara, 2750, Hunedoara) - Cumpără numerele 1, 27 (1500 lei/buc.); 66, 75, 81, 82, 99 (800 lei/buc.); 116, 124, 125, 128 (600 lei/buc.) din JSF. Apropo de patima voastră horror, ar trebui să-l contactaţi pe Dan Gheţu, vedeţi şi prezentarea numărului trecut al JSF. *Mîna de lemn* este o colaţionare de clişee preluate din filmele horror de categorie B care infestează reţelele video, totuşi textul posedă o anumită gradare a tensiunii naraţiunii care dă speranţe pentru viitor (cam puţine, e adevărat, dar totuşi...). Ar trebui să vă orientaţi lecturile spre marii scriitori ai lumii pentru a observa trucurile şi găselniţele utilizate de aceştia pentru realizarea tensiunii psihologice care la voi lipseşte cu desăvîrşire. Perseveraţi.

CRISTINA RADULIAN (Bucureşti) - Am reţinut pentru debut STĂPÎNUL VEŞNICIEI. Aştept şi proza premiată la Cluj.

MICA PUBLICITATE

ŞTEFAN GHIDOVEANU are în plus numerele 6-12, 14-16, 19-24, 26-34, 37, 3, 39 (2 ex.), 41-44, 46, 49-51, 58, 62-64, 66, 67, 76, 77, 80, 88, 92, 96, 99, 105, 106, 119, 120 (2 ex.), 121, 125, 126, 127 (2 ex.), 137 (2 ex.), 139-140, 144, 145 (2 ex.), 146 (2 ex.), 149. Caută numerele: 32, 36, 45, 47, 50, 98, 101, 107, 108, 122, 123, 128, 147. Poate fi contactat scriind pe adresa JSF.

MIHAI BOGDAN (str. Al. Sahia, nr. 21, bl. S8, sc. B, et. III, ap. 8, Cugir, 2586, Alba) vinde numerele 15, 16, 8, 20-59, 61-71, 74-112, 114-121, 123-130, 132, 133, 137, 138, 149 din JSF; EN-GROS, la preţul de 300 lei/ex.

ALINA VLAICA (str. Republicii, bl. R97, ap. 4, Zalău, 4700, Sălaj) vinde numerele 61, 62, 65, 67, 68, 70, 71, 77, 87, 88, 91, 98, 100, 101, 103, 104, 106, 108, 109, 112, 113, 115, 122, 129, 130, 134, 135, 138 din JSF şi romanele: *2010 - A doua odisee spaţială* de A.C. Clarke; *Povara cunoaşterii* de Poul Anderson; *Bug Jack Barron*

POSTA REDACTIEI

@ Cînd parcurgeţi aceste rînduri, la Braşov se vor fi desfăşurat deja *Zilele Science Fictionului Braşovean - GLACIAŢIUNE '96.* Acţiunea - finanţată de Direcţia Judeţeană Braşov pentru Tineret şi Sport şi sponsorizată de Birotic SRL, Emisiunea Planeta SF (TV CANAL P+), Liceul Andrei Şaguna, Muzeul de Artă, Radiotel, Berăria ARO Palace, Hercules Ltd., Point Advertising Company, Editura Karmat Press - a ocupat intervalul temporal 15-18 martie 1996 şi a avut ca organizator Societatea Culturală BrAnt SF Promotion în cadrul ciclului de programe propriI "Mini Universitatea SF". Vom reveni în numărul următor cu amănunte.

@ În perioada 22-24 martie, în cadrul *Zilelor Francofoniei,* DANIEL FONDANECHE, de la Universitatea Paris VII Denis Diderot, va susţine în cadrul Centrului Francez ieşean un şir de conferinţe. Conferenţiarul va alege una dintre cele două teme anunţate: *Avangarda postmodernă în science fictionul american şi european* sau *Despre principiile unei critici a operei SF.*

@ În perioada 3-5 mai va avea loc la Reşiţa cea de-a III-a ediţie a Festivalului VLADIMIR COLIN, în organizarea cenaclului omonim care speră să obţină (ca şi în ediţiile anterioare) sprijin de la Prefectură, Camera de Comerţ, Direcţia Judeţeană de Tineret şi Sport, Inspectoratul Judeţean pentru Cultură.

Spre deosebire de ceilalţi ani în 1996, pe lîngă concursul literar (apropo de acesta: editura Sedona promite ca premianţii să se regăsească într-un posibil volum) şi sesiunea de comunicări, va avea loc şi o expoziţie de arte vizuale în sala AGORA a UAP - Reşiţa. Doritorii trebuie să-i contacteze pe organizatori pînă pe data de 5 aprilie a.c. Domeniile expoziţionale vor fi: grafica, sculptura, mulajul, tehnica fotografică.

Membrii cenaclului H. COANDĂ sînt rugaţi de organizatori (în acelaşi fax) să-şi decaleze data anunţată ca probabilă pentru propriul festival.

@ Lucru extrem de greu de crezut dacă ţinem cont de faptul că joi, 7.03 a.c., am aflat (prin intermediul unui telefon primit la redacţie de la Dan Ninoiu) următoarele: Festivalul H. COANDĂ va avea loc, aşa cum fusese anunţat deja, în perioada 3-5 mai. Concursul de literatură se va desfăşura pe două secţiuni: F şi SF. Lucrările pentru concurs pot fi trimise pe adresa: Dan Ninoiu, OP 1, CP 26, Craiova 1100, Dolj. Secţiunea trebuie menţionată pe plic, dar prozele vor fi semnate în clar (nu uitaţi să vă menţionaţi propria adresă şi, eventual, telefonul şi... cenaclul.

@ Şi iată unele informaţii despre EUROCONul din acest an. Manifestarea va avea loc între 25-28 aprilie la Palatul Rodnilos, str. Vilniaus 22, Vilnius, Lituania. Pentru obţinerea vizei trebuiesc trimise datele personale pentru a primi invitaţie. Termenul limită (15 martie) a cam trecut, dar aşa ne-au sosit informaţiile. Taxa de participare era (pentru că s-a depăşit data de 1 martie) de 10 $, 7 lire sau 40 lita şi se plăteşte la faţa locului. Cazarea variază între 5 şi 125 $ pe noapte. Invitatul de onoare al Euroconului este Harry Harrison. Tema principală a manifestării este *SF-ul şi mitologia.* Vor mai avea loc lecturi, dezbateri, RP Games, carnaval cu costume, filme, expoziţii.

Pentru contact:
SF CLUB DORADO - C/O GEDIMINOS BONSNEVICIUS, PO BOX 216, COD 2040, VILNIUS, LITUANIA, TEL./FAX: 3702/743622; 3702/766578.

@ La Nemira se lucrează de zor la punerea la punct a ultimelor retroversiuni pentru antologia bilingvă de anul acesta care este şi prima axată pe o temă - *CIBERIA.* De această dată antologatorul este Sebastian A. Corn, iar în antologie (pe lîngă el) veţi depista personaje extrem de familiare: Liviu Radu, Mihai Samoilă, Michael Haulică, Ana-Maria Negrilă, Costi Gurgu, Cătălin Sandu, Florin Pîtea, Dănuţ Ivănescu, Ana Veronica Mircea.

@ Cu noua serie a publicaţiei, redacţia revistei ASTRA găseşte potrivită lansarea unei rubrici permanente de literatură şi critică din curentul SF. Lunar, rubrica va avea o medie de 20 de pagini; formatul revistei este A 4. Adresa: Revista ASTRA, str. Mihail Sadoveanu nr. 3, Braşov, 2200. Tel. 068/142710.

@ A apărut de curînd *Almanahul REBUS.* Ca o surpriză semnalăm existenţa în interior a unei benzi desenate aparţinînd lui Viorel Pîrligras, o traducere din Harlan Ellison, o proză de Aurel Cărăşel.